Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

Inventari del Patrimoni Cultural de TAGAMANENT

Memòria tècnica

Redacció
Anna Gómez Bach

Ralització: Juny 2001
Revisió: Abril de 2008

Auntament de Tagamanent

À R E A D E C U L T U R A

TAGAMANENT (VALLÈS ORIENTAL)

INVENTARI DE PATRIMONI.

OFICINA DE PATRIMONI CULTURAL

Anna Gómez Bach

SUMARI

Sumari.....1

0. Agraïments.....2

1. Metodologia i marc de treball.....2

2. Marc d'intervenció.....4

2.1- Marc territorial.....4

2.2- Medi físic.....4

2.3- Nuclis de poblament.....6

2.4- Introducció toponímica.....7

2.5- Evolució històrica del poblament.....8

2.6- La realitat cultural.....9

2.7- Evolució econòmica.....10

2.7.1- El pastoreig.....11

2.7.2- Producció del gel.....14

2.7.3- L'ofici del pedrer o lloser.....15

2.7.3- El carboneig.....17

2.7.4- Activitats agrícoles.....18

3. Criteris d'intervenció.....20

4. Criteris de selecció.....21

4.1- Elements fitxats.....21

4.2- Elements no fitxats.....24

Índex numèric- Índex tipològic

5. Processos de treball o pautes seguides.....33

6. Bibliografia.....37

NOTA

La present memòria, així com les fitxes de l'Inventari de Patrimoni Cultural de Tagamanent, han estat revisats i ampliats durant el mes de maig de 2008 per tècnics de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona amb motiu de la incorporació de noves fitxes a l'Inventari i de la modificació d'altres.

0- AGRAÏMENTS

Primer de tot, en un apartat sobre agraïments, hi hauria de constar tota la gent que s'ha interessant per Tagamanent i n'ha volgut saber alguna cosa més; com també a tota aquella gent que hi ha dedicat part del seu temps i de la seva vida: als residents, la gent de l'Associació d'Amics i Veïns de Tagamanent i autors com Enric Vives, o Jaume Oliver; i, sobretot a l'Enric Garcia-Pey i a la seva obra **Tagamanent. Noms de cases i de lloc.** Ajuntament de Tagamanent. 1998.

Així, faria un primer sincer agraïment a l'alcalde Jaume Rosell i a tot l'Ajuntament (sobretot a la Pepi i en Manuel) per la informació, la paciència i la bona voluntat. I També al mossèn Inaraja, a la gent del Bellit, a la gent del Museu Etnològic de la Gabella (Arbúcies), a la Carme i en Joan del Brull i als guardes del Parc Natural del Montseny (en Xavi i en Lluís).

A totes les institucions que han permès accedir als seus fons documentals per completar l'estudi (Diputació de Barcelona, Generalitat de Catalunya ...). Sense oblidar l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, que ha fet possible aquest inventari.

I sobretot als meus xofers de cap de setmana: en Jordi, l'Eli i en Guillem.

1- METODOLOGIA I MARC DE TREBALL

Aquest inventari ha estat realitzat per encàrrec de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, a petició i en col·laboració amb l'Ajuntament de Tagamanent, per realitzar un recull del patrimoni local d'aquest municipi. L'origen del treball es troba en l'interès del poble, manifestat per les seves institucions, per donar a conèixer i

potenciar el patrimoni immoble, moble, documental, immaterial i natural d'aquest terme municipal del Vallès Oriental.

L'inventari del Patrimoni Local de Tagamanent s'ha portat a terme entre els mesos de març i juny de 2001 i el treball ha consistit en inventariar tots els elements d'interès patrimonial compresos dins el terme municipal de Tagamanent, seguint els criteris establerts per la citada Oficina. Aquests elements han estat agrupats per ens patrimonials i dins dels mateixos ordenats en grups tipològics en base un treball previ de documentació exhaustiva sobre el municipi, un treball sobre el terreny i un posterior treball de gabinet.

La base documental ha estat tractada informàticament i presentada en doble format (CD i paper) per facilitar el seu posterior tractament i manipulació, tenint en compte que, una de les funcions principals de l'inventari és la de permetre una gestió àgil i actualitzada de les dades patrimonials del municipi tractat.

L'objectiu és, doncs, el d'obtenir un coneixement ampli del patrimoni de Tagamanent, realitzar una valoració la seva situació actual i la seva futura gestió tenint com a base un inventari dels elements patrimonials de caire local totalment actualitzat i utilitzable.

Aquest estudi s'ha d'entendre com una font d'informació bàsica per permetre la recollida sistemàtica d'aquells elements que s'han preservat del passat o s'han incorporat recentment, i que han esdevingut un referent per ajudar a definir el tarannà i el territori d'una comunitat. Així, no tan sols es recullen aquells béns patrimonials immobles (edificis, conjunts arquitectònics, elements arquitectònics o jaciments arqueològics) o mobles (elements urbans, objectes, col·leccions) del patrimoni documental (fons d'imatges, fons documentals i fons bibliogràfics), o el natural (zones d'interès natural i espècimens botànics singulars) que conformen un municipi sinó tots aquells elements del patrimoni immaterial (manifestacions festives, tècniques artesanals, tradició oral i música i dansa), més subjectes a les variacions culturals.

El treball, doncs, ha de permetre la identificació, la classificació, i la descripció dels elements que existeixen i caracteritzen un territori i la seva gent; recordem: de 43'48 Km i d'uns 220 habitats. I que al 1854 tenia: 73 cases, amb el bestiar següent: 765 ovelles, 434, cabres, 72 vaques, 5 mules, 12 eugues; 9 ases i 23 porcs.[1]

La funció principal de l'inventari és el de ser una eina bàsica de treball tant municipal com més general, que pot ser ampliada i utilitzada com a base per a nous estudis. Una

[1] AAVV. (1991). *Cens de 1854*. Tagamanent. Butlletí Informatiu. p. 3.

plataforma tant per poder realitzar tasques d'investigació i protecció (històrica, etnològica, natural...) com per la gestió, difusió i informació del patrimoni local, essent sobretot una font de coneixement de gran abast.

2-MARC D'INTERVENCIÓ

2.1- MARC TERRITORIAL

Cap del municipi de Tagamanent.
Província: Barcelona
Comarca: Vallès Oriental
Altitud: 315 m Santa Eugènia del Congost.
1322 m Turó del Sui
Superfície: 43,48 km^2
Habitants: 220 (2001).
Àrea comercial: Granollers-Barcelona
Mercat secundari: Vic
Activitat econòmica: agricultura
Demarcacions històriques:
Sots-vegueria del Vallès (fins 1716)
Corregiment de Mataró (1716-1833)
Entitats de Població: Santa Eugènia del Congost
La Móra
Avencó
I de menys entitat: El raval de les casetes del Congost
Important conjunt de Masies disperses

2.2- MEDI FÍSIC

Tagamanent, és un municipi del Vallès Oriental, que es troba situat als vessants occidentals del Montseny, ocupant des del Pla de la Calma a la Vall del Congost, i allargant fins les estribacions més properes dels Cingles de Bertí.

El terreny està format per una depressió originada en l'era terciària i que és rodejada per falles, com a conseqüència d'un enfonsament de l'escorça terrestre; aquestes característiques han donat lloc a un terreny abrupte, amb escasses zones planes que es situen: o bé en punts concrets de la Vall del Congost, o dalt el Turó de Tagamanent i la zona del Pla de la Calma.

El punt culminant és puig del Sui, amb1322 m alt, situat a l'est del terme municipal, tot i que el més conegut és el Turó de Tagamanent amb 1055 m d'altitud. "El penyal de Tagamanent, de característica silueta, s'aixeca com un sentinella gegantí per sobre del Congost, fent-se ben visible de tot el Vallès i la Pla de Vic. Forma l'última estribació del massís montsenyenc, al final de la llarga planura del Pla de la Calma, abans de l'engorjat del Congost".[2]

En aquesta depressió tectònica i en les elevacions que l'emmarquen, hi actuaren, modelant l'orografia del terreny, les aigües fluvials.

El curs fluvial més important del municipi el forma el riu Congost, al qual aflueixen diversos cursos d'aigua com són la riera de l'Avencó (formada per les de Picamena i de la Llobina). La de Picamena està formada per la del Pujol, la riera del Burguès i el torrent de les Ferreres junt diverses torrenteres; mentre que la Llobina recull les aigües del torrent de Fondrats i la riera del Purgatori. El curs del Congost al llarg del seu recorregut per Tagamanent també recollirà les aigües de varis torrents com el del Solà, el del Cruells o el Sot de Can Xesc.

Per la banda est del municipi els recursos hidràulics també es concentraran en diverses torrenteres com el per la capçalera de la riera de Cànoves o Vallforners.

En aquest marc hidrològic hi té un rellevant paper la pluviositat. En general, la pluviositat del Montseny pot arribar als 1.200 mil·límetres anuals; mentre que les temperatures mitjanes es situen als 14'5º, arribant als 60 dies de glaçada a l'any; amb unes màximes d'estiu de més de 29º.

[2] OLIVER, J. (1999). 580 anys de Règim Municipal a Tagamanent. (1419-1999). A Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent. p. 9.

Totes aquestes característiques han portat al desenvolupament d'un bosc de pins, alzines i faig ocupant aproximadament una superfície de 2000 ha, amb importants extensions de pasturatge (unes 1700 ha) i constituint tot el terreny del municipi.
La progressiva instal·lació humana a la muntanya, per motius de caire econòmic com turístic, especialment a partir del 1950, ha suposat una alteració del medi comportant certes intervencions antròpiques sobre l'hàbitat natural.
El territori quedarà repartit entre els camps de conreu, propers a les explotacions agrícola- ramadera en funcionament; el bosc d'alzinar i fagedes, i les landes de bruguerola, que són característiques de la zona de La Calma.

2.3- NUCLIS DE POBLAMENT

La gran dispersió de la població, en un municipi caracteritzat per l'abruptositat del terreny, ha portat a la formació de diversos nuclis de poblament. Aquesta ocupació disseminada en petits establiments i diverses masies aïllades, es constata des de la formació del municipi, i és on trobem ubicades les parròquies de Santa Eugènia, Santa Maria de Tagamanent i Sant Cebrià de la Móra, documentades des de l'Alta Edat Mitjana.
Algunes de les masies disperses també les trobarem documentades des d'antic, aquest és el cas de Vallforners, el Bellit, Bellver, l'Agustí....mentre que altres edificacions seran una mostra de l'auge constructiu dels segles XVI-XVIII.

SANTA EUGÈNIA

Situat prop del riu Congost i entre cingleres, s'arriba a Santa Eugènia per un camí que surt a mà dreta de la carretera de Barcelona- Puigcerdà (C-17). Aquest petit conjunt de masia i capella adscrita, va portar al sorgiment d'un incipient barri, conegut ara com el barri de Santa Eugènia i que, actualment s'ha arribat a desenvolupar a banda i banda del Congost. El floriment de masies pels seus voltants i l'altura del Tagamanent (1055 m) han estat dos factors importants al seu favor per potenciar el seu desenvolupament. Aquesta situació va motivar que al 1855 es convertís en parròquia encara que va continuar mantenint alguns vincles d'unió amb Santa Maria de Tagamanent. Actualment és l'únic centre urbà del terme amb església parroquial i cap de municipi com a conseqüència de l'abandó del Tagamanent durant la Guerra Civil del 1936-1939.

L'AVENCÓ

Veïnat del municipi de Tagamanent, situat a l'esquerra de la riera d'Avencó, prop del nucli urbà d'Aiguafreda (Vallès Oriental). El conjunt és conegut per el mas i el Molí d'Avencó, documentat des del segle XII i que actualment ha estat, parcialment, transformat en un restaurant conegut com Les Alzines. Aquesta zona, donada la proximitat de la riera, també havia estat explotada des d'antic i a les zones fèrtils encara s'hi practica agricultura de regadiu. Però la màxima activitat econòmica l'aportà el comerç del gel, conservant-se tres pous de glaç (el pou Gran, el pou Vell i el Fornot o Forn Xic) que testimonien aquesta activitat des del segle XVII. A finals del segle XX, s'ha urbanitzat la zona, i s'han construït diverses cases i segones residències, així com un espai de lleure constituït per un *camping*.

LA MÓRA

Situat al sector septentrional del pla de la Calma. L'església de Sant Cebrià de la Móra es documenta des d'època medieval (segle XII). Tot i la seva posició geogràfica ens pugui semblar aïllada, aquesta església va ser parròquia, com ho demostren les diferents dependències enrunades, annexes a l'edifici i que constituirien la sagristia, el cementiri, etc. Agrupava les disperses masies de la zona de la Calma, la més propera de les quals és el Clot.

LA PEDRALBA

Aquest barri, de construcció moderna, té com a centre l'antic casal o domus de la Pedralba, situada al recer del marge dret de la C-17 (antiga N-152), i que apareix documentada des del 1178. Al seu voltant s'hi construïren cases, sobretot a partir del segle XVI, amb conjunts tant interessants com **Les Casetes del Congost**. Actualment constitueix el nucli poblacional més important, a causa de la seva posició geogràfica, un relleu més planer i una fàcil comunicació amb la carretera principal.

TAGAMANENT

Situat a dalt del Turó del mateix nom, l'antiga parròquia de Santa Maria de Tagamanent va esdevenir un destacat punt estratègic controlant els passos del Congost i l'accés sud-oest del Montseny. A més del seu paper religiós destacat, aglutinava les diverses masies disperses de la zona de la Calma com el Bellver, l'Agustí, Can Coll, el Soler; i més a la carena La Vila, el Vilardebò.

2.4- INTRODUCCIÓ TOPONÍMICA

L'origen sobre el mot Tagamanent ha estat font de discussió per a molts lingüistes i experts.[3] Tot i que la seva derivació de "taga" és acceptada per a tothom, alguns autors li atribueixen un origen púnic, mentre altres abogaren per la seva adscripció dins el substrat ibèric. Els paral·lels més propers d'aquest topònim els tenim en el massís ripollenc del Taga, fet que ha portat a associar el nom de "taga" a elevació o punt elevat. Molts dels altres topònims del municipi tindran un origen més clar. Els derivats naturals associats a espais naturals o punts geogràfics com el Rieral, el Clot, Bosc, Coll, Congost, etc; els d'origen vegetal com la Móra, la Figuera, la Perera, o els patronímics com Can Carlos, Ca l'Agustí, cal Xesc...Una obra de referència cabdal per conèixer la toponímia de la zona de Tagamanent és el llibre de d'Enric Garcia-Pey, **Tagamanent. Noms de cases i de lloc**. Ajuntament de Tagamanent. 1998.

2.5- EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL POBLAMENT

El terme de Tagamanent apareix documentat des del 945, on s'esmenta l'antic Castell de Tagamanent enlairat sobre el Turó a l'extrem occidental del pla de la Calma. Els primers indicis de vida ens provenen de prop de la Móra, on el 1990 es localitzà un Laberintodont (espècie pròpia del Triàsic) junt amb les restes d'un altre possible individu. La presència humana serà força més tardana i tot i que són poques les dades conegudes sobre l'ocupació en temps prehistòrics; aquesta ens ve evidenciada per l'abundant dispersió de material lític (bàsicament sílex...) i per l'estela megalítica de la Calma. La ocupació de les valls serà posterior, amb troballes de material dispers d'època ibèrica i romana, que s'ha de relacionar amb el paper de la Vall del Congost com a zona de pas i de confluència.

La ocupació medieval estarà més ben documentada[4]. A partir del segle X, al voltant de l'eix vertebrador del Castell i l'església de Santa Maria, sorgiran un gran nombre

6 COROMINES, J. (1980). **Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana**. Ed. Curial. Barcelona.

d'assentaments dispersos. Amb la conversió de Sant Cebrià de la Móra en església parroquial, els habitants de Tagamanent quedaran enquadrats en una doble xarxa militar i eclesiàstica, sota el control dels comtes d'Osona. La vinculació amb la zona del Vallès quedarà establerta a partir del 1304, amb l'assentament definitiu de la vegueria del Vallès. Els processos de venda i de recuperació del domini reial sobre Tagamanent entre finals del segle XIV i principis del XV, quan es va concedir a Tagamanent la possibilitat d'esdevenir "carrer" de Barcelona, van accentuar la tendència cap a la capital. Les possessions sota domini comtal al terme de Tagamanent eren molt importants. Els castlans més importants foren la família Tagamanent, documentada des del 1050 i de la qual descendeix el beat Miró de Tagamanent, una branca de la qual tingué part en la conquesta de Mallorca.

Un capbreu de cap el 1200 esmenta 90 noms de caps de casa sota domini comtal, només per la parròquia de Tagamanent, i uns 20 caps més per la parròquia de la Móra. Les alienacions sobre aquests dominis comtals produïdes des de finals del segle X continuen durant tota l'edat mitjana, instades per les necessitats econòmiques de la monarquia. Aquest fet s'accentuarà amb la cessió de Tagamanent als vescomtes de Cardona, i posteriorment als Hostalric al 1382. El castell tingué un important paper en la Guerra contra Joan II i el municipi quedà parcialment afectat pel conflicte.

La presència humana al voltant del massís no va ser gaire nombrosa, i l'existència de masies i cases pairals al 1500 no superava els 1000 metres d'altitud. Tot i així la proliferació de masies i d'esglésies és força significativa.

Serà a partir del segle XVI, i sobretot del XVIII, que es començaran a ocupar les zones d'alta muntanya; però aquesta ocupació no serà important fins a mitjans del XIX. Al augmentar la població es van canviar els sistemes econòmics i les seves manifestacions socials potenciant-se les activitats agropecuàries i forestals (carboneig, pous de glaç...). A finals de segle i al llarg del segle XX, com a conseqüència de la industrialització, el sistema productiu presidit per la masia tradicional va patir una recessió que va anar acompanyada d'un despoblament de les zona de muntanya accentuada per la dificultat de gaudir d'unes mínimes infrastructures.

2.6- LA REALITAT CULTURAL

[4] OLIVER, J. (1999). *580 anys de règim municipal a Tagamanent.* a **Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent**. p. 9-25

L'abruptuositat del terreny i la dispersió dels assentaments configuren el municipi de Tagamanent com una població disgregada de 220 habitants i distribuïda en tres nuclis principals: Santa Eugènia, la barriada de la Pedralba i l'Avencó. El poble es caracteritza per la seva morfologia allargada que segueix l'itinerari de l'antic camí ral a banda i banda del Congost. La comunicació entre aquests punts ha estat sempre molt dificultosa, i són diversos els factors de segregació: El riu Congost i l'existència de la C-17 tallant el municipi i la gran distància entre els llocs d'ocupació humana. A aquest aspecte cal afegir la dificultat d'accés amb vehicle rodat entre els diferents nuclis urbans que ha limitat la convivència establerta en el poble. Un altre factor important ha estat el gran nombre de segons residents i les necessitats de treballar fora, a les poblacions veïnes. L'èxode rural dels darrers anys ha fet que la majoria de les masies hagin estat venudes diverses vegades, de forma que bona part dels seus habitants són famílies procedents d'altres zones, trencant, en certa manera, part de la memòria col·lectiva del municipi. La pèrdua de moltes col·leccions i fons documentals es produirà en aquest context de segregació.

Aquest sentit de disgregació és molt fort entre els empadronats a Tagamanent formant diverses realitats històriques, geogràfiques econòmiques i culturals unides per una gestió política i administrativa. Tot i així, les activitats culturals i les celebracions comunitàries no deixen de ser una constant per aquest municipi i la vitalitat humana i cultural ha quedat ben palesa en associacions com la dels *Veïns i Amics de Tagamanent*.

2.7- EVOLUCIÓ ECONÒMICA

El concepte de patrimoni com a reflex de la vida d'una comunitat ens porta a tenir presents una sèrie d'activitats econòmiques que han pervingut al llarg del temps i que són un testimoni per recuperar el conjunt d'activitats humanes, que han deixat traces, més o menys visibles, en un territori. Per la seva singularitat no s'han inventariat extensament dins les fitxes patrimonials del municipi, però si que s'han inclòs dins l'estudi, per ser una herència, més o menys viva de les activitats d'una comunitat.

Aquest apartat inclou :

- Activitats ramaderes i el pastoreig en general; sobretot ovi-càprids i bòvids fent esment a les evidències arquitectòniques relacionades amb aquestes tasques: barraques de pastor, camins ramaders, saleres, abeuradors...
- Producció del gel, abarcant des dels pous de gel de l'Avencó a les diverses congestes o poues de neu, situades al Pla de la Calma i que formen part de tota una indústria dedicada a la neu i desenvolupada a tot el Montseny.
- Treball en pedrera i els llosers. És una de les activitats més desenvolupades a Tagamanent i que encara té una presència actual molt forta.
- Activitats agrícoles i tasques del camp, que permeten fer una aproximació als diversos conreus i comprendre sistemes constructius com les feixes, barraques d'artigaire, els amuntegaments de pedres fruit de despedrar els camps... Les oliveres i la vinya ocuparen un lloc destacat; les primeres poden trobar-se a una cota de 800 m i apareixen en la documentació des del s. XII.
- Infrastructures relacionades amb els recursos hidràulics: fonts, mines, preses, molins, canals, etc. La necessitat d'aigua va portar al desenvolupament de diferents construccions destinades al seu control i gestió.
- Activitats relacionades amb l'explotació del bosc. És el medi, que sense cap mena de dubte, ha ofert més recursos a l'home; donant oficis com el de carboner, piler o surer...i que es manifesta arquitectònicament a través de les barraques de carboner, barraques d'artigaire... A principis del XX l'explotació forestal fou important; predominant els boscos de castanyers, alzines i pi blanc, situats cap a la meitat de la muntanya.

2.7.1- EL PASTOREIG

Una de les activitats econòmiques més representatives del pla de la Calma és el pastoreig. Practicat, de forma més o menys residual en l'actualitat, segueix el sistema de pastures tradicional, durant l'estiu a dalt el Pla i curtes transhumàncies durant l'hivern cap a les valls. Aquest fet fa que l'alteració antròpica del medi sigui significativa. La zona de pastoreig ocupa una superfície d'unes 1000 Ha, amb diversos tipus de vegetació: herbes graminoides, falgueres, agrupacions de brucs o goudes i també l'alzinar muntanyenc, que ocupa la major part del vessant, i és molt favorable per les pastures.

Aquesta transformació humana sobre medi s'evidencia en certes activitats:

- Per afavorir les pastures s'ha procedit a la crema de matolls i bardisses per millorar l'herba i augmentar l'espai de pastura (activitat encara documentada a l'actualitat).
- En el traçat de camins i vies s'ha establert una xarxa de comunicació complexa, però molt eficaç, per tot el municipi.
- Per aixopluc del mateix pastor i dels ramats s'ha procedit a la construcció, majoritàriament en pedra seca, de barraques, corrals, jaces.... que han esta emplaçades de forma estratègica i en un moment cronològic difícil de precisar.

Els orígens del pastoreig s'han de buscar en les primeres pràctiques ramaderes i en els processos de domesticació animal que tingueren lloc en la neolitització. La pervivència i proliferació d'aquestes pràctiques junt els processos secundaris relacionats (tractament de la llana, la carn, els productes làctics i derivats: formatge, llet..) serà una constant de les activitats econòmiques que també trobarem extensament documentades a l'Edat Mitjana.

Les evidències més directes sobre l'activitat pastoril al pla de la Calma la trobem a partir del segle XVIII, moment de màxima ocupació humana al Montseny i del gran auge agrícola. Aquesta ocupació portarà a la construcció de nous corrals i cases noves. Serà un moment en que els propietaris decidiran invertir en noves terres, i en noves pastures. La infrastructura necessària pel pastoreig es basa en les necessitats del pastor tant de reserva alimentària com dels utensilis i estris pertinents. Els corrals i les barraques faran aquesta funció d'aixopluc de sol i de pluja, i de magatzem i habitacle. Dins el municipi de Tagamanent, a dalt el Pla de la Calma, hi ha la Casa Nova de Vallforners (utilitzada en part com a corral pel pastor del Molar), la Caseta de la Móra, el Corral del Bellit. Altres equipaments estaran formats per les jaces (Jaça del Bellit), els abeuradors i basses, els amorriadors per protegir del sol (Amorriador de la Casa Nova, l'Amorriador de la Jaça del Bellit, l'Amorriador del Passarell...), les saleres pels animals (sobretot ovi-càprids) Majoritàriament aquestes estan situades en llocs estratègics, prop de les masies o en espais on la pedra és abundant, com les saleres de la Figuera, la Perera, el Bellit, etc.

La pervivència d'aquests sistemes pastorals tradicionals, s'ha de relacionar amb les característiques geogràfiques del Pla i la seva relativa rendibilitat econòmica. Durant l'hivern (de setembre a juny) és quan el ramat fa desplaçaments més curts, fins les masies, on hi tenen els estables permanents.

Els ramats s'engeguen a les 8 h, després d'un repòs mínim de 7 a12 hores, o més, i triguen d'una a dues hores a arribar al cim del Pla, on s'hi passen de 4 a 7 hores, a uns 5 o 8 km seguint diferents itineraris. A la tarda baixen als prats de prop la masia, i el pastor els cuida en funció del que hagin pogut menjar la resta del dia. Tot i la varietat ramadera evidenciada a la Calma, aquesta presentarà certes pautes comunes.
A la Calma hi pasturen diferents tipus de ramats, amb el seu corresponent equipament:[5]

- Ramat d'oví-cabrum amb sistema de cubricions a la primavera, com el del Clot de la Móra, abans del 1994, que donada la proximitat de les pastures amb la casa, els animals sempre anaven al corral. Tipus d'explotació on es posa el mascle de març a agost; així els naixements es donen quan el ramat és al Pla acabant a finals d'octubre. La lactància i l'engreix acaben quan es posa el xai en venta, a una edat de 3-4 mesos i uns 10-11 Kg., i els cabrits a 1 o 1 any i mig i uns 5 o 6 Kg.

Ramat pasturant al Collet de Terrús (Pla de la Calma).

- Ramat oví-cabrum amb cubricions a la tardor. Com seria el cas del ramat del Molar que té arrendat el Corral de Vallforners. Amb aquest sistema els mascles

estan amb les ovelles des de finals de tardor a principis d'hivern i els parts s'acaben abans de pujar als cims.

- Ramat oví-cabrum amb transhumància i tenint tot l'any els mascles amb les femelles. És el cas de la masia del Bellit. Les característiques de les pastures de la masia fa que el pastor hagi de recórrer a la transhumància, els parts tindran lloc durant tot l'any, amb una especial incidència al desembre i març. En aquest cas la ruta transhumant arriba a Castellcir, després de 2 dies de viatge el ramat s'estarà el matí al bosc i a la tarda a les pastures.

Hi ha sis unitats d'explotació al Pla de la Calma formades pel ramat, superfície pasturable i elements construïts. Actualment pasturen 4 ramats d'oví i cabrum (el Boscàs, La Cortada, el Molar i el Bellit). Els tres primers es dediquen al

pastoreig tradicional (desplaçaments llargs durant l'estació freda i instal·lació fixa al pla durant l'estiu); mentre que el Bellit adoptarà el sistema de transhumàncies llargues, a la propietat de Can Figuera. A més aquesta casa es dedica també al boví, juntament amb la Figuera.

2.7.2- PRODUCCIÓ DEL GEL

Els pous de neu i congestes formen part de l'arquitectura deixada per una activitat econòmica que es desenvolupà a partir dels segles XVII i XVIII, coincidint amb un període climàtic fred i un augment de la població. Activitat, doncs, que estava directament relacionada amb unes condicions regulars d'aprovisionament bàsicament climàtiques, on també hi entraven altres factors com l'altitud, l'orientació, el relleu, les comunicacions, el potencial econòmic (sortides, consumidors, etc). Aquesta activitat era un ofici estacional, realitzat a l'hivern, que aportava ingressos extres als que es dedicaven a la seva explotació.

En el municipi de Tagamanent es troben ubicades vàries construccions associades a aquesta pràctica: el conjunt dels tres pous de l'Avencó i les congestes disperses, i fins al moment documentades, per la zona de la Calma (dues al Sot dels Avellaners, dues al Pla

[5] IPEC-Montseny (1998).

dels Pous, una a la Casanova del Bellit, una a la Casanova o Corral de Vallforners, una altra al camí baixant a Vallforners, i una a prop de Can Cuc).

Les congestes o poues de neu són excavacions fetes en pendents per aprofitar el terreny natural i fer menys costós el procés d'emmagatzematge. Al tractar-se d'una pràctica estacional, les evidències patrimonials es redueixen bàsicament als esquelets d'aquestes estructures.

Els pous de glaç, es troben situats per sota dels 200 m alçada prop de rieres o fonts d'aigua, en zona obaga i de cara nord. Aquest serà el cas dels pous de l'Avencó.[6] El procés d'obtenció del gel començava a la resclosa, que permetia derivar l'aigua per mitjà d'un rec cap a les basses. De les basses en sortien diferents tipus de productes (gel picat o les barres) que després s'emmagatzemarien en els pous que s'arrendaven segons les necessitats. La feina d'empouar es realitzava en els pous i basses del molí de l'Avencó, després del dia de Sant Antoni Abat, que era quan es desglassaven les basses. Es treballava de sol a sol i el transport i descàrrega es feia sobretot de bon matí. La diversitat de feines comportava l'ús d'eines específiques com serres, ganxos, martells, maces, pales, destrals, sàrries, motlles de fusta o planxa etc. i en els contractes s'especificava si junt amb l'arrendament hi anaven les eines. Les persones que hi intervenien eren els serradors, els carregadors, els carreters, els descarregadors, els col·locadors del glaç etc. La vestimenta no era específica, anaven amb esclops i no portaven guants.

A inicis de temporada calia netejar els pous. Aquests després s'omplien posant una capa consistent de branques i palla i a sobre una capa de blocs de gel, i així successivament. També s'omplien els forats que quedaven entre els blocs com a separadors. I un cop ple s'impermeabilitzava i es tapava amb una capa gruixuda de palla.

Per desempouar, es tallaven els blocs de forma manual, pujant-los amb cordes i després es carregaven al carro. Aquesta activitat tenia una periodicitat concreta i es feia de dia. Una part de la càrrega es fonia, en el cas del glaç, aquesta era menys de la 1/3 part. La venda es feia al carrer major d'Aiguafreda o a la taverna, i es tallava el glaç segons la mida que volia el comprador. També es venia a altres pobles del voltant, des de Manlleu fins la Garriga, arribant a Barcelona o Mataró evidenciant una important xarxa de distribució d'aquest producte.

[6] SERRA, M. (1997). "Els pous de glaç d'Avencó". *Temes Aiguafredencs VII bis.* Ajuntament d'Aiguafreda.

2.7.3-L'OFICI DEL PEDRER O LLOSER

L'explotació dels recursos naturals associats a l'explotació de pedreres i a la mineria es documenta des d'antic, com demostra la gran presència de masies, que utilitzen aquesta pedra treballada, amb dates gravades a les llindes dels segles XV-XVI. Aquest tipus de pedra sorrenca i vermellosa, era molt utilitzada per embellir les llindes, portals, cantoneres, ampits i altres parts arquitectòniques de les construccions locals. També se'n feien pedres d'esmolar i diversos objectes: abeuradors, piques, etc. I, a partir del segle XX, per fer revestiments de sòls, escales, enllosats...[7]

La primera activitat del lloser consistia en treure la coberta vegetal, acció coneguda com escorxar. Després començava a tallar lloses de tamany variable de pedra sorrenca, amb martell pic i cisell, seguint les diferents vetes. Aquestes lloses eren transportades al taller on es tallaven i es pulien segons la demanda. Més endavant s'utilitzà el sistema de barrinades, amb dinamita; i actualment fan servir una serra per trencar els blocs.

A Tagamanent als anys 60-70, s'explotaven les pedreres de pedra sorrenca, també dita d'esmolar, de Can Vila i del Turó de Tagamanent.

[7] IPEC-Montseny (1998).

Pedrera tancada prop de Puig-Agut.

La del Turó i el Soler es deixaren d'explotar, cap el 1990, quan la Diputació de Barcelona comprà les darreres pedreres, per evitar el deteriorament de l'entorn natural del Parc Natural del Montseny. A la zona de la Calma també es treballava el gres; aquesta explotació la realitzava la gent del Molar. Aquest tipus d'activitat perdura encara al segle XX, com es pot veure en les pedreres de Can Vila. La majoria de pedreres s'obriren a causa del "boom" de la construcció a la costa. La pedra es coneixia com a Pedra del Figaró, i era una pedra bona que no salinava. La primera pedrera oberta al segle XX fou la de Font Miró. La pedrera d'en Leiro, oberta abans del 1950, es va centrar en el mercat constructiu. Als anys 70 hi treballaven uns 10 homes i se'n treia la pedra vermella del Figaró o pedra d'esmolar.

Una altra pedrera és la del Turó dels Reis, situada seguint el GR-5 abans d'arribar al Turó de Tagamanent, a banda i banda del camí. S'obrí cap el 1955 però va estar en funcionament fins els anys 1970, de forma esporàdica, es dedicava a l'extracció de lloses de pedra vermella, també destinades a la construcció i a la decoració arquitectònica. La pedrera Margarida o Pedrera de Camp Roig, és propietat de Pedreres i Marbres Vila, i està al final de la urbanització de la Pedralba, cap a Can Pere Torn. S'obrí cap a finals del XIX per abastir les estructures realitzades arran de la construcció

del tren i encara està en ús. Actualment les empreses relacionades amb l'explotació de la pedra a Tagamanent són Pedres i Marbres Vila, amb diverses explotacions (dreta de l'Avencó pujant cap el Bellit...), Shalom Vermell, Pedras Ornamentals Corzo (dreta de l'Avencó), Xuclà, Leiro i construccions Tagamanent F. Pajuelo.

La pràctica minera, tot i que molt menys documentada, també va ser molt important a la zona de Tagamanent, on destaquen unes mines de barita sota can Coll. No s'ha pogut documentar el moment inicial d'aquesta explotació que tancaria cap als anys 70. Però en la tradició oral de la gent del poble es recorda quan en van baixar el rails i les vagonetes, juntament amb moltes de les eines utilitzades.

2.7.4-EL CARBONEIG

Un dels recursos més preuats del bosc ha estat el carbó. L'activitat de transformar la fusta en carbó mitjançant una lenta combustió és documenta des de temps remots.[8]
La documentació d'aquest ofici de caire temporal la trobem a partir dels segles XVIII i XIX, com a complement de les tasques agrícoles o altres activitats estacionals. A causa de les llargues temporades en que els carboners havien de fer vida al bosc, aquests desenvoluparen tota una cultura carbonera evidenciada per les construccions en pedra seca d'estructures de caire perible conegudes com les barraques de carboners.
La funció bàsica de la barraca era d'aixoplug i per a dormir, tot i que també es feia servir de magatzem; es construïa en un lloc a recer i ben a prop de les piles. El sistema constructiu utilitzat per fer una barraca tenia com a eix vertebrador una barra de 5 metres clavada per un extrem a terra (biga serradera) agafada per darrera a un marge fent esquena d'ase, i al davant s'enforcava amb dues forquetes de 2 metres que s'obrien en angle per clavar-se al sòl. A la biga central s'hi recolzaven un seguit de branques, es tapava amb terra i s'impermeabilitzava perquè no hi passés l'aigua. El davant es tapava en pedra, menys pel costat on es feia el portal. Aquest es cobria amb una tanca o feix de ginesta ben atapeït, i també es deixava a la coberta un forat per la xemeneia. A l'interior es situava el jaç per dormir, al centre, un suport que servia de seient i al davant, on hi havia el foc per fer el menjar.

[8] ZAMORA, J.E. (1996). **El carboneig al Montseny**. Col·lecció 9 Techne.

El treball del carboner tenia diverses parts. Primer, acordava amb el propietari el preu del tros de bosc a carbonejar, i el propietari havia de negociar aquest preu amb el negociant o intermediari que era el que comprava el carbó. Un cop acordat, el carboner hi posava els jornalers, coneguts també com a picadors o migfeiners que es dedicaven a arreplegar la llenya i fer les piles, com també de coure-la i lligar les sàrries d'espart. Després de tot el procés de cuita que requeria un gran coneixement i control de la combustió, es seleccionava el carbó, segons la seva qualitat, i es procedia a la seva comercialització.

Aquest ofici deixà com elements patrimonials, a part de les ja esmentades barraques de carboner, les eines utilitzades, les places carboneres on s'hi havia fet el carbó, i una xarxa de comunicacions d'abast local molt important.

2.7.5- ACTIVITATS AGRÍCOLES

Les pràctiques agrícoles al terme de Tagamanent es concentren en les zones més planeres del municipi, espais de conreu que es dediquen bàsicament als productes de secà.

Des de l'edat mitjana fins a finals del XIX, un dels conreus més importants que es va portar a terme en les feixes del municipi de Tagamanent fou el de la vinya, produint-se una mitjana de 300 càrregues de vi anuals[9]. La fabricació i producció massiva d'oli i vi es pot emmarcar dins del creixement econòmic i augment demogràfic dels segles XVIII i XIX, evidenciat en tot el territori Català.

Aquest creixement ja arrencava del segle XVI, quan després dels greus danys causats per la pesta i la guerra contra Joan II s'inicià una progressiva recuperació. Una data important fou la de 1599 quan un privilegi reial autoritzà l'exportació de vi de collita pròpia. Aquesta cessió marcà l'inici d'un important impuls econòmic que girà entorn del conreu de la vinya i l'obertura de nous mercats per aquests productes. L'augment de la viticultura farà que es redueixin les terres destinades al conreu de cereals, i que es

[9] PARELLA, M. (1989). "Aproximació històrica al cultiu de la vinya a la vall del Congost". a *Monografies del Montseny*, 4.

cultivin espais fins aleshores considerats erms, canviant de forma significativa el model d'explotació tradicional.[10]

El segle XVIII és considerat com el segle del gran impuls comercial, i sobretot la primera meitat destacà per l'esplendor agrari i el ja anomenat increment demogràfic. Però al segle XIX la crisi ocasionada per la fil·loxera i la consolidació de la industrialització farà que molts d'aquests conreus es deixin de cultivar i s'abandonin de forma definitiva.

Seran diverses les eines utilitzades per aquestes tasques tot i que en destaquen les premses d'oli i de vi i els molins fariners o drapers. Tant de molins com de premses per a vi i oli se'n coneixen de diversos tipus des de l'antiguitat. Tot i això, és difícil establir una cronologia precisa ja que les diverses tècniques i processos utilitzats sovint han coexistit en el temps. D'aquestes instal·lacions es conserven estructures molt precàries, i seria important pel seu coneixement, mecanisme i la seva classificació conèixer diversos aspectes com la seva disposició en planta, les zones de decantació o els espais pròpiament dedicats a les diverses fases d'elaboració.

Tenim diverses referències a nivell documental. Una de les quals s'esmenta a Jaume Bellver, alcalde de Tagamanent, que al 1807 demanà l'exempció d'impostos sobre el vi, a causa de les pedregades i les pluges que havien desfet la collita aquell any. Una altra referència esmenta que tota la Soleia (el bosc sobre Santa Eugènia) era vinya, com també ho eren els terrenys expropiats per la construcció de la via del tren el 1890. La vinya apareix, doncs, lligada a les terres marginals i menys productives i als petits propietaris, en un marc fonamentalment familiar. Al 1278 es documenten oliveres en uns horts del mas Santa Eugènia situat entre el camí de Barcelona a Vic i el riu Congost "cum olivarias et cum alios arbores diversorum generum".

En el municipi també es documenten illes, o espais de conreu, situats prop dels cursos dels rius o torrents i que es regien per les inundacions periòdiques. La pràctica agrícola realitzada en aquests espais és força limitada i s'associa a una explotació de caire domèstic o de curt abast comercial on s'hi practica una agricultura de regadiu. Aquestes petites hortes, estaven a la ribera del riu Congost i actualment encara són visibles a la

[10] SARRI, A. (1996). **Masia Can Cabanes. Documentació Arqueològica**. Memòria del Servei d'Arqueologia de Catalunya.(inèdit).

riera d'Avencó. Serà a la part baixa d'aquesta riera on encara s'hi documenta, de forma residual, aquesta pràctica agrícola.

3-CRITERIS D'INTERVENCIÓ

A l'hora de realitzar aquest estudi s'han intentat establir unes pautes de funcionament a seguir que es basen en la constitució d'un criteri d'inclusió d'elements. S'ha partit de l'ampli ventall dels elements escollits per ser inventariats i de l'exhaustivitat de la informació recollida. També s'ha seguit criteri d'individualització de cada element que s'ha considerat rellevant pel seu valor material, col·lectiu o natural. En l'aspecte cronològic, s'ha evitat valorar els elements per la seva antiguitat, tenint en compte altres aspectes més específics i individuals. Alhora que s'han tingut en compte tots aquells elements que són testimoni de l'ocupació humana d'un territori, tant per obtenir un panorama complert de l'assentament rural al municipi, com per permetre una aproximació a la realitat patrimonial del poble.

Com a materials inventariables s'han inclòs, els documentats per altres institucions i recollits en els següents organismes:

-Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Elements urbans i mobles. Generalitat de Catalunya.

-Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Carta Arqueològica. Generalitat de Catalunya.

-Fitxes d'elements de l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya. Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana. Generalitat de Catalunya.(Arxiu de Patrimoni Etnològic de Catalunya, Montseny, 1998).Ubicat al museu de La Gabella (Arbúcies).

-Inventari del Patrimoni Arquitectònic. Parc Natural del Montseny. Servei de Patrimoni Arquitectònic Local i Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona.

En el cas del municipi de Tagamanent, el treball de camp ha estat molt important per poder identificar molts dels elements patrimonials, no sempre esmentats en la documentació i que han permès documentar certes pràctiques econòmiques de caire bàsicament agrícola poc esmentades fins el moment.

4. CRITERIS DE SELECCIÓ

4.1- ELEMENTS FITXATS

Al fer una introducció estadística sobre els elements del municipi de Tagamanent, i prenent per base les 161 fitxes inventariades, ens trobem amb una gran diversitat de categories. En els grans conjunts establerts (patrimoni immoble, patrimoni moble, patrimoni documental, patrimoni immaterial i patrimoni natural) observem una preeminència dels elements immobles sobre la resta. Aquest fet pot semblar una incongruència ja que major part del municipi és espai natural i només hi ha censades un total de 220 persones; però la llarga ocupació de la zona i l'auge constructiu, documentat en certs moments històrics sobretot a l'edat mitjana i en època moderna, han contribuït a

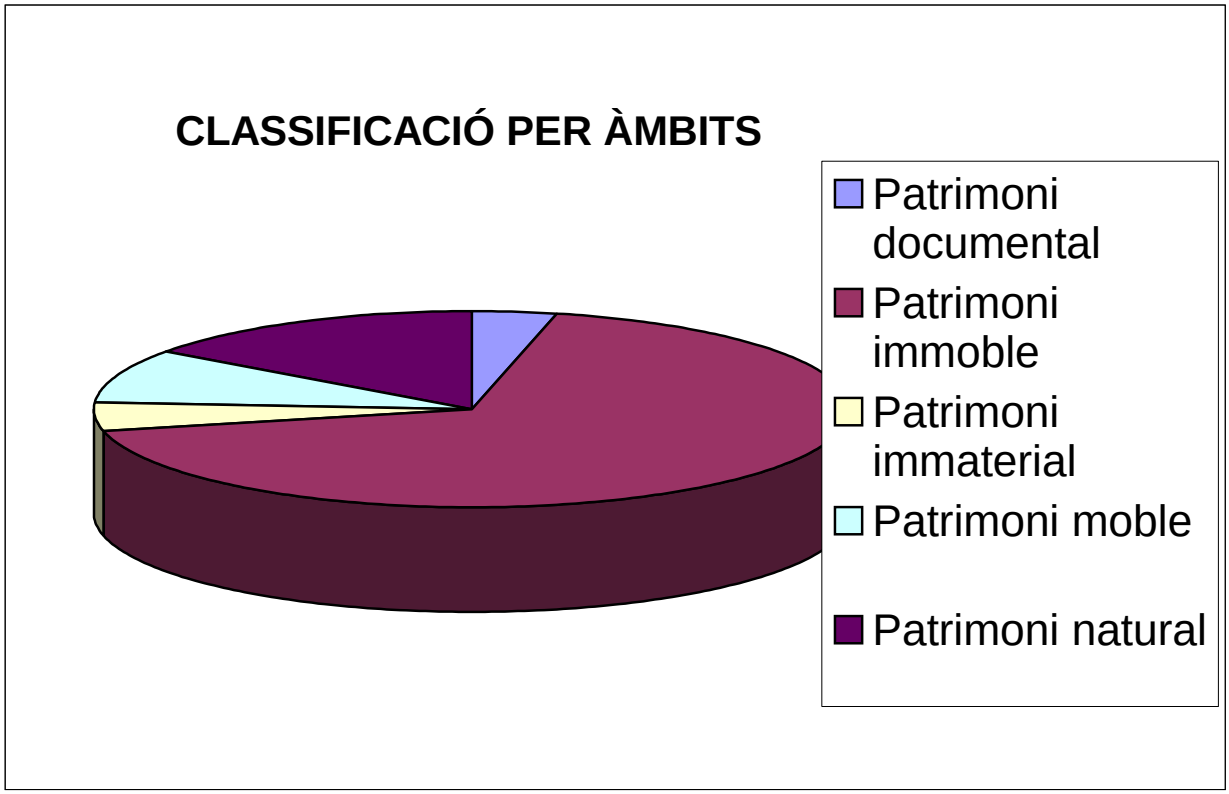

ampliar l'inventari dels elements immobles del municipi. Així amb un 68 % el patrimoni immoble es seguit del patrimoni natural amb un 15% i del moble amb un 10%, mentre que el patrimoni immaterial i el patrimoni documental seran els menys representats, arribant escassament al 5%.

Hem de recordar que el patrimoni immoble compren des dels conjunts arquitectònics a altres grups com els edificis, els elements arquitectònics i els jaciments arqueològics per això el volum d'aquest cos esdevé més significatiu.

Al seguir un criteri sobre els elements tipològics més representats, els resultats no ens són gens sorprenents: l'element més vegades referenciat és l'edifici (34%) seguit de l'element arquitectònic (32%) mentre que per l'altra banda només s'han diferenciat tres conjunts arquitectònics (Santa Maria de Tagamanent, Les Casetes del Congost i l'Avencó). En aquest apartat no s'ha tingut en compte l'estat de conservació d'aquests edificis, la inclusió dels quals, ha vingut donada per la seva rellevància històrica o arquitectònica. Aquesta preeminència s'entén al contextualitzar els resultats de la gràfica amb la realitat del municipi de Tagamanent.

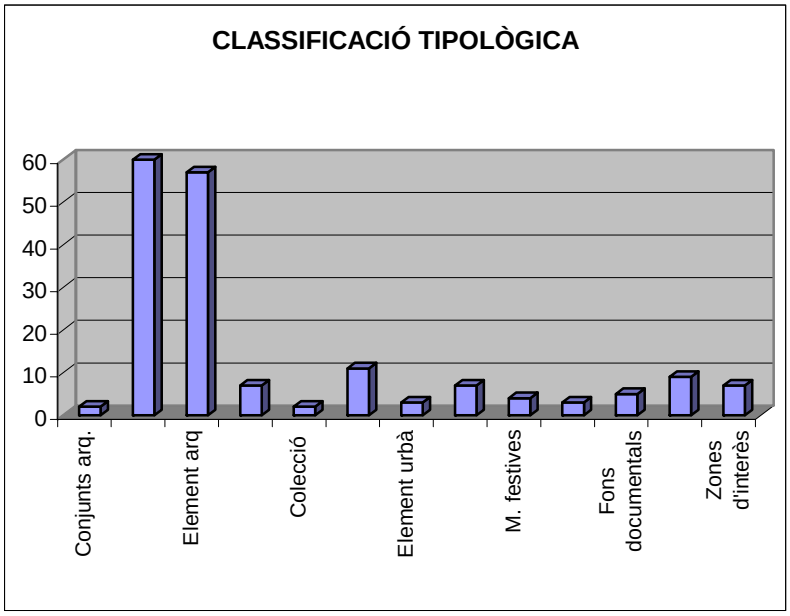

La gran activitat de la zona, malgrat l'escàs nombre d'habitants, documentada en una geografia tant àmplia ha fet que el nombre d'elements arquitectònics com els pous, les fonts, les barraques o els forns esdevinguin molt significatius. Aquest fet també permet documentar una important activitat econòmica per aquesta zona que tindrà la màxima expressió en l'explotació dels recursos forestals o en activitats de caire industrial com el comerç del glaç o de la calç. La resta d'elements tipològics seguirà uns patrons més relacionats amb la dinàmica poblacional i demogràfica de la zona: un 6 % seran objectes, un 3% fons documentals i un 2 % elements urbans i de tradició oral. Cal destacar la rellevància dels jaciments arqueològics en aquesta classificació, per altra

banda ben desconeguda pels habitants de Tagamanent, i que comprèn un conjunt de cronologia variada que abarca des del Triàsic fins l'època contemporània. Pel que fa al patrimoni natural aquest també permet evidenciar la naturalesa del municipi: un 5% seran espècimens botànics i un 4 % zones d'interès i la seva representativitat es vincula al l'espai del Parc Natural del Montseny comprès dins el terme de Tagamanent.

Una altra observació a realitzar és la cronologia dels elements inventariats; aquesta ens permet fer un balanç històric sobre les restes conservades i documentades del municipi. Trobem en primer terme una important ocupació assentada per la zona de Tagamanent i

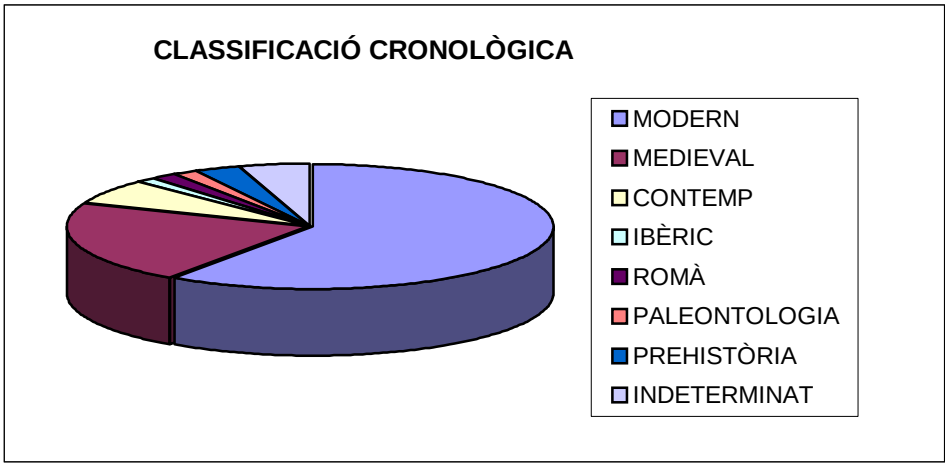

datada en època moderna (representat a la gràfica amb un 59%). Aquesta abarca sobretot els edificis i altres elements arquitectònics. L'esmentat auge modern haurà tingut un important antecedent medieval que també quedarà palès a l'inventari amb un 21%. La resta d'estructures s'adscriuran a èpoques diverses, sobretot els que fan referència als jaciments arqueològics, mostrant com ja hem assenyalat, un ampli ventall cronològic on és significativa l'abundant presència de material lític. Les evidències documentades en el terme de Tagamanent i anteriors a l'edat mitjana també seran força parques: tan sols un 3 % és atribuïble al període prehistòric mentre que no arribarà un 2% la cronologia associada al període ibèric i romà (pendent d'estudi).

El món contemporani quedarà representat amb un 6%, seguit d'un 5 % d'elements als quals no s'ha pogut atribuir un marc cronològic específic per desconeixement del mateix. Cal assenyalar que aquestes gràfiques són orientatives i que només fan referència als elements inventariats.

Un darrer element a tenir en compte és l'estat de conservació dels elements fitxats. En aquest apartat ens trobem amb un important nombre d'elements (un 49 %) que, al estar abandonats, han patit un important grau de degradació que fa perillar el seu estat de

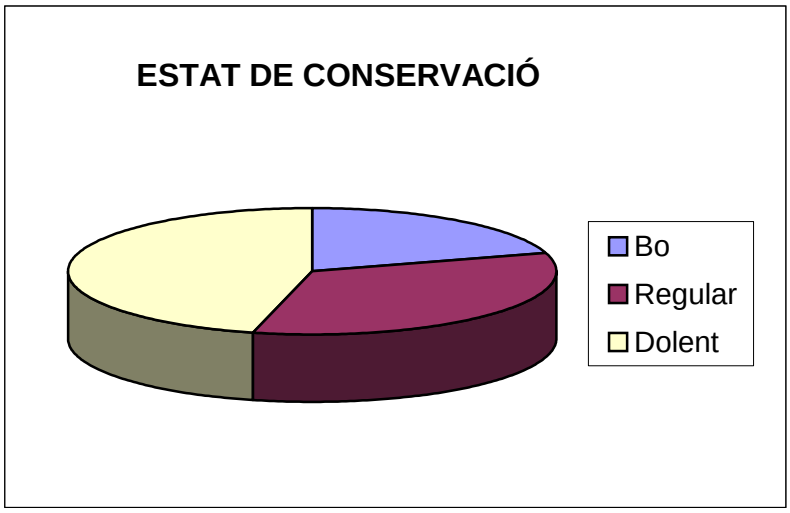

conservació. Aquest ve seguit per un important nombre d'elements als que s'atribueix la categoria de regular, un 35 %. L'ambigüitat d'aquesta categoria fa que en aquest punt s'hi trobin tant elements arquitectònics que estan total o parcialment coberts per la vegetació, com edificis sense coberta però amb una presència arquitectònica significativa, entre altres.

A part del seu estat de conservació, cal tenir en compte la seva protecció legal i física. Pel terme municipal de Tagamanent, es troben sota protecció legal un 8% dels elements inventariats, mentre que l'alt percentantge del 91% resta pendent de protecció. Aquest element esdevé cabdal alhora de traçar un pla de protecció del patrimoni del municipi, que té com a Béns Culturals declarats d'Interès Nacional el Castell de Tagamanent, la Pedralba i Vallforners, però amb un alt percentatge de béns immobles pendents de protecció.

4.2- ELEMENTS NO FITXATS

Com elements no fitxats, el criteri seguit s'ha basat en l'exempció de certs elements aquí detallats i que s'han ordenat seguint el mateix criteri d'inclusió dins l'inventari. Per definició es considera element no fitxable aquell que no presenta les característiques de presència, conservació, particularitat i significació suficients per omplir els camps bàsics de l'inventari.

4.2.1- PATRIMONI IMMOBLE

4.2.1.1- Edificis

En aquest camp són diversos els elements que no han estat inventariats. No s'ha realitzat fitxa dels elements de patrimoni immoble corresponents a estructures o edificis que actualment no existeixen o que la seva presència es tan escassa que no permet fer una descripció detallada; ja bé hagin estat enderrocats a causa de processos antròpics voluntaris o involuntaris (construcció d'obres públiques, anivellaments de terreny, etc.) o per causes naturals (aiguats, terratrèmols o altres catàstrofes).

- Aquest seria el cas del gran nombre d'edificis que es trobaven situats al costat de la carretera de Ribes (antiga N-152 i actual C-17) i que per la seva ampliació al 1994 van ser enderrocats, desapareixent en la seva totalitat.

Can Farigola, casa annexada a la de Can Nofre i ubicada més avall de la Rectoria Vella. No es tenen notícies de la seva evolució històrica.

Les Ferreries, a prop de la casa desapareguda de la Fontmolsa, tot i que encara conserva el topònim al lloc. Estava situada en una zona propera entre el camí Ral i el Riu Congost.

Can Figueres, construcció formada per dues edificacions, on a partir dels anys 20 s'hi trobava el col·legi. Estava situada més avall de la Rectoria Vella i molt a prop de l'antic camí de Vic.

La Fontmolsa, casa que quedava sobre un petit pla, en un meandre del Congost. Va ser ocupada com a casa i habitatge, tot i que després s'hi va ubicar una indústria de material per la construcció.

Can Nofre, edifici annex a can Farigola, on hi havia estat ubicades les antigues quadres del Folló.

El Rieral, formada per més d'un edifici, va quedar mutilada per la carretera.

Can Tallada, anomenada popularment can Taiada, de dimensions modestes, va desaparèixer totalment.

Can Toni Jaume, aquesta antiga casa estava situada a les feixes de Can Vila.

- Alguns elements que per la seva inaccessibilitat o el seu mal estat de conservació i pràcticament desaparició, no s'han inventariat, però si que serien meritoris d'un estudi més complert.

El conjunt de les **cases del Sot del Purgatori**. Aquest grup de construccions en força mal estat de conservació o ja desaparegudes, es troben ubicades en un punt molt emboscat al fons del Sot. L'accés s'ha de fer baixant per la carena del Bellit.
Ca l'Osca, no s'ha localitzat l'emplaçament d'aquesta construcció de la que només en resta el topònim.
El Purgatori, situada sota l'Obaga de Puig Ponents, aquesta edificació de cronologia indeterminada també es va conèixer per Cal Tretxo.
Ca la Tona, casa situada sobre el sot de Vallossera, en el punt de la Tallada Nova. Es desconeix l'evolució històrica d'aquesta construcció, probablement d'època moderna.

Algunes de les **Casetes del Congost**, d'aquest grup d'edificacions construïdes al llarg del segle XVI, unes foren totalment remodelades, mentre un altre petit conjunt es troba desaparegut, a causa de les successives ampliacions del camí, o sense ubicació.
Cal Pou, va ser enderrocada als anys 70. Es trobava situada a l'oest de Cal Músic.
Cal Jeroni, casa també coneguda per can Jeroni Parera, es trobava situada en un pla a l'oest de Can Pere Moliner.
Cal Farrés, després coneguda per Can Morera, molt remodelada al segle XX.
Can Fèlix, també coneguda per la Miranda o Cal Jaume Torn, molt reformada.

Conjunt de **casetes cap el turó del Seguer.** De difícil ubicació, la construcció d'aquestes cases seria força moderna, tot i que evidencien un important estat d'abandonament.
Can Bací, pràcticament només resta el topònim d'aquesta modesta construcció sobre el Sot de Can Bací.

- Un conjunt significatiu de caire totalment heterogeni el formen els diferents masos i cases disperses, distribuïts per tot el territori, però que al ser abandonats a finals de segle XIX o inicis del XX, han patit un procés erosiu molt important.

Mas Déu, edifici situat al límit municipal de Tagamanent, ha estat recentment adquirit per la Diputació de Barcelona.

Les Moreres, casa pràcticament desapareguda de la que només podem veure les restes d'algun basament sobre el sot de la Font del Corral de la Perera.

Segalàs, construcció actualment reduïda a una petita barraca, situada al mig del Bosc de la Vila, tot i que encara s'observen la resta de dependències enrunades.

Sant Martí, casa pràcticament desapareguda que estava situada al camí que puja d'Aiguafreda a Sant Martí en un pla anomenat de Sant Martí.

Puig Ponent, restes d'estructures situades entre la pedrera i puig Ponents, en força mal estat de conservació.

Can Petit o Can Tòtil, prop del mas les Planes, resten quatre murs dempeus d'aquesta construcció.

- Altres edificis que per les seves característiques i funcionalitat correspondrien a estructures annexes o a diverses construccions (molins, corrals...).

El Casot, casa que hauria estat utilitzada com a corral del Passarell, ara només en queden alguns basaments de murs.

El Cortaló, petita construcció en pedra prop del corral d'en Perera.

El Corral, construcció dependent del Mas Montcau.

El Molinot, inventariat per l'IPEC-Montseny, i situat prop del mas Bosc de Tagamanent, no s'ha pogut localitzar. Tot i així a Can Bosc hi ha restes d'estructures i d'una pedra de molí, de dimensions considerables que podria associar-se a aquest conjunt.

Can Pere Bellit, runes d'una casa i un molí fariner situat a la riera d'en Pujol, abans del Pont de Peu.

La Torneria. Aquesta edificació moderna conservada davant de l'església de Santa Eugènia, hauria estat una petita torneria d'àmbit local. Però les importants remodelacions que es van fer de la casa no han permès documentar cap tipus d'element associat a aquesta activitat, i finalment no s'ha inventariat.

La Teuleria, situada prop del collet del Vilardebò, ha estat inclosa en la fitxa de la Vila, però no se li ha donat una fitxa individual, per la poca presència del conjunt.

- Edificis de caire religiós, on es fa esment a la **Capella de Sant Pere**, documentada, però no ubicada, a l'arxiu GAVÍN, J.M. (1990). Vallès Oriental. Inventari d'Esglésies. Arxiu Gavín. Vol. 23. I que tampoc hem pogut localitzar.

- Cal assenyalar que es documenta un volum important de topònims associats a estructures constructives dels quals encara no s'ha trobat l'emplaçament original. Alguns dels quals tenen un origen medieval com Olina, des Pont o Cumial; i molts altres de més recents com Cortils, Can Pla Can Montblanc, etc.

4.2.1.2- Elements arquitectònics

Tampoc s'ha fitxat els elements arquitectònics que per la seva poca entitat o rellevància poden ser exclosos o inclosos en un altre conjunt. En molts casos poden d'estar associats a conjunts més amplis, esmentant-se en aquests: com ara les basses, les eres i les saleres de totes les masies; o altres construccions com les feixes dedicades als conreus de vinya i olivera, i que es documenten extensament, sobretot per la zona de la Vall del Congost, en època moderna.

Els següents elements no han estat inventariats tot i que si que havien estat contemplats a l'Inventari del Patrimoni Etnològic del Montseny, part de Tagamanent (IPEC-Montseny 1998). La seva relació és la següent:

Basses i Safareig. Aquest tipus de construcció és un element constant de l'arquitectura rural catalana, la seva funcionalitat va lligada als recursos hidràulics i a la seva gestió.

Bassa de la Caseta del Clot de la Móra

Bassa de la Perera

Basses de l'Agustí

Safareig del Bellver

Safareig de l'Agustí

Font-mina. Aquest tipus d'estructura va lligada a la capacitat d'obtenció d'aigua subterrània.

Font-mina del Bellver

Font-mina l'Agustí

Era, espai situat davant de la masia destinat a certes activitats agrícoles.

Era del Bellver

Era de la Figuera

Era de l'Agustí

Era de la Perera

Era del Bellit

Saleres, espai destinat a donar la sal, complement dietètic bàsic, al bestiar.

Corral i saleres de la Figuera

Saleres de la Figuera

Saleres del Bellit

Saleres casanova o corral del Bellit

- Dels elements constructius de clara funcionalitat econòmica (pous, forns, cabanes, etc.) s'ha seguit el mateix criteri diferenciador que per la resta d'elements arquitectònics, no inventariant-se:

Estructures de combustió:

El Forn de Calç de Santa Eugènia, totalment destruït al marge del camí.

El forn de calç de can Coll, en molt mal estat de conservació.

El Forn de la Pega, actualment interpretat com un safareig.

Cabanes o barraques:

La barraca dels Castellans

La barraca d'en Clua

La barraca del Forro

La barraca del Mata Gossos

La barraca de les puces

La barraca d'en seixanta

La barraca d'en Sentinella

- Per una zona amb abundants recursos hidràulics, la presència de **fonts i pous** és una constant en tot el territori, però no totes presenten una estructura arquitectònica associada. En les fonts no inventariades cal fer esment a:

Font de la Canaleta

La font de la Caseta

La font de Santa Eugènia

La font de Castellseguer

La Font Freda

La Font del Pi

- Tampoc han estat fitxats de forma individual, alguns elements arquitectònics associats a les cases com els rellotges de sol, elements arquitectònics decoratius (llindes, motllures, festejadors, etc.).

4.2.1.3- Jaciments arqueològics

No s'han inclòs dins l'inventari del patrimoni de Tagamanent dos possibles jaciments arqueològics, no documentats a la Carta Arqueològica de Catalunya, per manca d'evidències històriques i materials dels mateixos.

El fossar dels Moros. Aquest conjunt de tombes prop dels Fondrats, en una petita elevació al S-O de la casa, està molt embardissat.[11]

El Turó del Castell dels Moros. Presenta una ubicació poc precisa, entre els Rovirals, amb els torrents del Rovirals i de cal Xesc, on la tradició oral parla de la troballa de diverses tombes.[12]

La resta de jaciments si que han estat observats a l'inventari tot i que no ha estat possible contrastar les dades de la Carta Arqueològica per manca de material associat.

4.2.1.4-Obra civil

Hem establert el criteri de no incloure les estructures civils com els ponts, túnels i altres construccions públiques del segle XX. D'aquests destaquem:

Pont de la Fontmolsa, aquesta estructura elevada per permetre el pas del ferrocarril constitueix una gran obra d'engineria de principis de segle XX.

El criteri d'inclusió de camins s'ha basat en la rellevància dels mateixos, és a dir, s'han seleccionat i inventariat aquells camins que per la seva significació històrica, arquitectònica o geogràfica han constituït els eixos de comunicació principals del municipi.

4.2.2- PATRIMONI MOBLE

Aquest comprèn elements sobre el patrimoni urbà, objectes i col·leccions.

L'escàs volum de patrimoni urbà que té Tagamanent fa que s'hagi contemplat pràcticament tots els elements urbans, que si no s'han tractat de forma individual han estat inclosos en altres fitxes.

[11] GARCIA-PEY, E. (1998**). Tagamanent. Noms de cases i de lloc.** Ajuntament de Tagamanent. p. 116.
[12] GARCIA-PEY, E. (1998). Tagamanent. Noms de cases i de lloc. Ajuntament de Tagamanent. p. 219.

Les col·leccions documentades que no tenen fitxa pròpia han estat incloses dins la fitxa pertinent del bé immoble. Com a exemple, podem citar la petita col·lecció d'eines agrícoles del Folló, que s'ha especificat a l'apartat d'observacions de la fitxa de la casa. Segurament molts particulars tenen objectes dignes d'inclusió a l'inventari, però aquests no s'han pogut consultar i podran ser inclosos en futures ampliacions d'aquest inventari.

4.2.3- PATRIMONI DOCUMENTAL

Segurament molts particulars tenen petits fons documentals sobre el municipi de Tagamanent, fons d'imatges i fons bibliogràfics, però només s'han recollit en l'inventari aquells als que s'ha pogut tenir accés, considerant que són els més importants.
Han estat inclosos els arxius d'institucions públiques com l'Arxiu Municipal, que ha estat ordenat recentment, i l'Arxiu Parroquial. Aquest últim, però, va ser pràcticament destruït durant la Guerra Civil.

4.2.4- PATRIMONI IMMATERIAL

4.2.4.1- Manifestacions festives

La major part de les festes tradicionals del municipi de Tagamanent giren entorn les festes tradicionals catalanes. Concretament la Festa Major i els Reis, que tot i les seves especificitats són comunes a totes les poblacions, i que si apareixen documentades a l'IPEC-Montseny amb els n. 7.301, 7.454, no han estat inventariades ja que s'emmarquen en les festivitats comunes celebrades, en major o menor mesura, en totes les poblacions.

Tampoc hem inclòs la **Torna-Boda**, festa popular celebrada a l'Avencó, abans de la Mare de Déu d'Agost i que consisteix en una audició de sardanes i una butifarrada. Al ser organitzada i realitzada per la gent del municipi veí d'Aiguafreda (Vallès Oriental) no s'ha inclòs com a element patrimonial de Tagamanent, tot i realitzar-se dins el seu terme municipal.

4.2.4.2- Tradició oral

Una tradició oral no inventariada i molt estesa en el municipi de Tagamanent i en els pobles del voltant és la de traduir el nom del municipi a l'inrevés. Al llegir-se Tagamanent al revés es llegeix "nen amagat". I els avis fan la pregunta: que saps on és el nen amagat? Doncs a Tagamanent. També hi ha la versió de "saps què hi ha a Tagamanent? doncs un nen amagat".

Són molts els elements culturals que fan referència a fenòmens naturals, a tresors amagats, bandolers i bruixes esmentats per tot el Montseny. Però els més específics per la zona de Tagamanent ja han estat inclosos dins l'inventari.

4.2.4.3- Tècniques artesanals

No s'ha documentat en el terme de Tagamanent cap tècnica artesanal específica, ni cap més manifestació de caire estrictament local. Tot i que si es representen en gran mesura la majoria de tècniques artesanals de tradició rural catalana.

4.2.4.4- Música i dansa

Aquest camp no s'ha pogut incloure en l'inventari del patrimoni local de Tagamanent, per manca de treballs.

Mossèn Adjutori Vilalta va composar, a mitjans del segle XX, algunes sardanes inspirades amb Santa Eugènia del Congost, el Tagamanent i Catalunya que es tocaven per l'Aplec de Santa Eugènia (veure fitxa).

4.2.5- PATRIMONI NATURAL

4.2.5.1- Zones d'interès natural

Un municipi que té més de la meitat de territori dins el Parc Natural del Montseny s'hi documenten molts espais naturals, per tant, només hem fitxat específicament aquells que contemplen paisatges naturals concrets com els llocs d'interès paisatgístic, les fonts

i el seu entorn. També s'han tingut en compte aquells espais que tenen un significat per la gent del municipi ja sigui aquest històric o etnològic.

4.2.5.2- Espècimens botànics singulars

Només s'han inclòs dins l'inventari aquells espècimens que han estat declarats Bé d'Interès Local i que figuren com a tal al DOG-2480 N. 2480 DEL 22-9-1997. ORDRE de 3 de setembre 1997, constant a l'Inventari del Patrimoni Natural. Servei de Parcs i Espais Naturals. Generalitat de Catalunya.

La gran presència d'espais naturals fa que existeixin en el municipi de Tagamanent un gran nombre d'espècimens pendents d'estudi i classificació. En remarquem alguns recollits per Garcia-Pey:

L'alba de cal Petit

La figuera del Folló

La noguera dels Esquirols

El til·ler de Sant Joan

Alzinar de l'Avencó

Til·ler de la Font Freda

Alzina de l'Agustí

Pollancre de l'Agustí

Roure de l'Agustí

Roure del Bellit

Alzina del Pou Gran

En la darrera revisió, l'any 2008, s'han incorporat 8 fitxes d'espècimens botànics: El til·ler de Sant Joan, Alzinar de l'Avencó, Til·ler de la Font Freda, Alzina de l'Agustí, Pollancre de l'Agustí, Roure de l'Agustí, Roure del Bellit, Alzina del Pou Gran.

5-PROCESSOS DE TREBALL O PAUTES SEGUIDES

A l'hora d'elaborar aquest inventari, s'ha seguit un criteri documental concret i que s'exemplifica en els següents passos:

-Consulta de la informació bibliogràfica i d'obres de caire general (Gran Geografia Comarcal de Catalunya, Catalunya Romànica, Gran Enciclopèdia Catalana...).

-Consulta de centres de documentació i informació. Ex. Centre de Cultura Tradicional i Popular de la Generalitat de Catalunya; Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona; Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya; Servei de Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya.

-Reunió amb els responsables de l'Ajuntament. Amb l'aportació de noves fonts d'informació (Revista de l'Associació d'Amics i Veïns de Tagamanent; Les Monografies del Montseny; els Temes Aiguafredencs; els programes de Festa Major i altres articles).

-Estudi de la planimetria. Per permetre un primer acostament geogràfic al municipi.

-Treball de camp. Aquest consisteix en una primera elaboració dels elements fitxables; la visita de tots els elements i el seu registre fotogràfic.

-Consulta als informants especialitzats (tant per tractar aspectes de situació geogràfica, com suport fotogràfic i aspectes més etnològics).

-Procés de consultes personals.

-Processament de la informació. Treball de gabinet.

-Nova lectura i ampliació de les consultes.

-Redacció de les fitxes de la base de dades; tractament i escaneig de diverses fotos i imatges juntament amb els plànols.

-Repàs de les fitxes elaborades i acabar d'omplir els espais buits (camps sobre el propietari i adreça,...).

-Grabació del fitxer de la base de dades en un CD i l'edició de les corresponents còpies en paper.

CENTRES I INSTITUCIONS CONSULTATS

Arxiu de la Corona d'Aragó.

Biblioteca de Catalunya.

Biblioteca d'Humanitats de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Biblioteca de la Universitat de Barcelona. Facultat de Filosofia i Lletres.

Biblioteca del Generalitat.

Centre Excursionista de Catalunya.

Centre Excursionista de Barcelona

Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana. (Generalitat).

Consell Comarcal del Vallès Oriental.

Institut d'Antropologia (CSIC).

Institut Cartogràfic de Catalunya.

Institut Paleontològic Miquel Crusafont de Sabadell.

Museu d'Arqueologia de Catalunya.

Museus d'Arts, Indústries i Tradicions Populars del Poble Espanyol de Barcelona.

Museu Etnològic del Montseny- La Gabella (Arbúcies). Centre de Documentació del Parc Natural del Montseny.

Museu Episcopal de Vic.

Museu de Granollers- Ciències Naturals (La Tela). Centre de Documentació del Parc Natural del Montseny.

Museu Nacional d'Art de Catalunya.

Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya (Barcelona).

Servei de Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya.

Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona.

Punt d'Informació del Montseny. Brull.

I la col·laboració de les persones següents:

Sr. Jaume Rosell

Sr. Pedro José Inanraja

Sr. Jordi Morera

Sr. Genís Mateu

Sr. Llorenç del Folló

Sra. Adelaida Castellanos (Família Castellanos)

Sr. Ramon Goula (Família Goula)

Sr. Enric Vives

Sra. Maria Àngels Grau

Sr. Francesc Grau

Sr. Ramon Dachs

Sr. Jesús Kaiser

Sr. Albert Xuclà

PLÀNOLS DIGITALS

-Mapa militar d'Espanya 1:50.000. 2ona Ed. Madrid. Servicio Geográfico del Ejército.

-Mapa topogràfic de Catalunya 1:50.000. Barcelona. Institut Cartogràfic de Catalunya.

-Mapa del Parc Natural del Montseny 1:25.000.000. Barcelona. Diputació de Barcelona. 1995.

El mapa militar d'Espanya i el mapa topografiat de Catalunya, han estat utilitzats per omplir el registre de coordenades (longitud i latitud). Mentre que el Mapa del Parc Natural del Montseny ha estat escannejat i introduït com a referent gràfic, a l'apartat de mapa.

SUPORT

Aquest inventari es composa de 161 fitxes i un informe. El nombre d'elements que han estat fitxats en un moment o altre en el decurs del treball ha estat de 165 del les quals en resten 161 després del procés de valoració del mateix. La informació d'aquestes ha estat integrada en altres fitxes associades. Els treballs tècnics es recullen en:

Fitxer per registres en Microsoft Accés 97 i presentat en CDRom i a paper.

Portada i llistat numèric i tipològic de les fitxes en Microsoft Word 97.

Informe realització del treball que inclou gràfiques en Excel i el text en Word 97.

6. BIBLIOGRAFIA

---*Goig de nostra Senyora de Tagamanent que's canta en la sua parroquia y terme en lo bisbat de Vich.* Vic. Impremta de R. Anglada 1893.

--- *Goig de nostra Senyora de Tagamanent que's canta en la sua parroquia y terme en lo bisbat de Vich*. Col·lecció Santa Eulàlia nº15.

--- *Goig del Gloriós Sant Nicolau Bisbe de Mira que's canten en la Capella de Tagamanent. Vic*. Tip. Franciscana. 1930.

---*Relació històrica de la antiga imatge de Maria Santíssima de Tagamanent.* Impremta R. Anglada, 1901.

AAVV. (1895). “Una anada al Tagamanent”. *La Renaixensa*, any XXV nº 8093. Barcelona. p. 2280-222.

AAVV. (1970). “La zona del Congost, La Garriga y su zona de influencia”. *Dinàmica y perspectiva del Vallès*. Vol.6. Caja de Ahorros de Sabadell.

AAVV. (1982). “Les esglésies de Tagamanent”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 2, Vic.

AAVV. (1983). “Casals de Tagamanent”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent,* 3, Vic.

AAVV. (1995). *Dotze paisatges catalans.* Ed. Brau.

AAVV. (1995). *Triàsic. El laberintodont del Montseny*. Museu de Granollers. Institut Paleontològic Dr. M. Crusafont. Granollers.

AAVV. (1986). “El Montseny, història de l'ocupació humana”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent,* 12, Vic.

AAVV. (1986). *El patrimoni natural del Montseny.* Servei de Parcs Naturals. Diputació de Barcelona.

AAVV. (1987). *Estudi sobre la propietat forestal.* Diputació de Barcelona-Parcs Naturals. Barcelona.

AAVV. (1990). *Gran Geografia Comarcal de Catalunya. El Vallès*. Vol. 6. p. 238-241.

AAVV. (1991). “Vallès Oriental i Vallès Occidental”. *Catalunya Romànica.* Ed. Gran Enciclopèdia Catalana. Vol. XVIII, p. 58, 429.

AAVV. (1991). “Vallès Oriental i Vallès Occidental”. *Catalunya Romànica*. Ed. Gran Enciclopèdia Catalana. Vol. XVII, p.248, 432

AAVV. (1991). “Museu Episcopal de Vic i Museu Diocesà de Solsona”. *Catalunya Romànica.* Ed. Gran Enciclopèdia Catalana. Vol. XXII, p.240.

AAVV. (1993). *La vegetació al Montseny*. Ed. El Brau. Figueres.

AAVV. (1998). *Viu el Parc.* Diputació de Barcelona-Parcs Naturals. Memòria. Barcelona.

AAVV. (1999). *Masies del Parc Natural del Montseny.* Diputació de Barcelona-Parcs Naturals. Barcelona.

AAVV. (1999). “El Vallès Occidental i el Vallès Oriental”. *Guies comarcals. Catalunya romànica.* Enciclopèdia Catalana. Barcelona. p. 178-181.

AAVV. (2000). *La història arrelada al territori. Homenatge a Antoni Pladevall i Font.* Centre d'estudis Socials Osona. Vic.

AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA DE BADALONA.(1969) “Un document interessant.” *Butlletí de Agrupació Excursionista de Badalona.*

ALACAMBRA, P.J. (1990). “El megalitisme a la Calma (Montseny)”. *Monografies del Montseny*. n.6.

ALAY, JC.; ZAMORA, J.E. (1994). *El patrimoni històric - arqueològic del parc natural del Montseny.* Societat Catalana d'Arqueologia.

ALBESA, C. (1996). *Postals del Montseny/ 2*. Publicació de l'Abadia de Montserrat.

AMADES, J. (1989). *Imatge de la Mare de Déu Trobades a Catalunya.* Ed. Selecta-Catòlica. p. 398-399.

AMADES, J. (1950). *Costumari Català*. Vol. I, Barcelona. p.62.

AMADES, J. (1950). *Costumari Català*. Vol. IV, Barcelona. p.68, 120, 158, 126, 592.

AMADES, J. (1950). Costumari Català, vol. V, Barcelona. p.97, 632.

AMADOR, A. (1997). “Pergamins medievals de La Figuera. Parròquia de la Móra, segles XIII-XV. (I)”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 40, Vic, p.22-23.

AMADOR, A. (1997). “Pergamins medievals de La Figuera. Parròquia de la Móra, segles XIII-XV. (I)”. *Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 41, Vic, p.14.

AMBRÓS, J. (1999). *Dos masias en el Montseny.* Ed. Diseño.

ANGLADA, M.A. (1983). “La secada: un vell malson”. Bisetmanari el 9Nou a *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 5, Vic.

Ajuntament de Tagamanent. (1998). *Els pous de glaç de l'Avencó.* Tagamanent. (tríptic).

Ajuntament de Tagamanent. (1998). *Plànol d'informació municipal*. Tagamanent.

Ajuntament de Tagamanent. (1997) *Arxiu Municipal de Tagamanent*. Tagamanent.

Ajuntament de Tagamanent. (1998). *Fauna i flora de Tagamanent i voltants*. Tagamanent (fulletó).

ARXÉ, J. (1990). “L’arqueologia a l’àrea del Montseny. Evolució del poblament a l’antiguitat”. Monografies del Montseny, n. 5.

Associació d’Amics de Tagamanent. (1982). “Comencem a treballar”. a programa de *Festa Major 1982, Santa Eugènia- Tagamanent*. Ajuntament de Tagamanent. p.7.

AVENTÍ, M. (1996). *La societat rural a Catalunya en temps feudals. Vallès Oriental XIII-XVI.* Ed. Calma.

BARBEY, C.: CANTARELL, C.: DANTÍ, J. (1996*). De la balma a la masia. L'hàbitat medieval i modern al Vallès Oriental.* Museu de Granollers.

BERNARD, F. (1992). "Els pous de glaç de l'Avencó". a *I Jornades d'Arqueologia de Catalunya Industrial de Catalunya.* Museu de l'Hospitalet.

BERTRAN, J. (1995) "L'estructura geològica del Vallès Oriental. Síntesi divulgativa". *Lauro*, 5, Museu de Granollers.

BERTRAN, J.; TARRAGÓ, M. (1996). "Síntesis estratigràfica del Vallès Oriental". *Lauro*, 11. Museu de Granollers.

BOADA, M.; ROSELL, C. (1990). "Bibliografia del Montseny". a *Aixa*. Museu Etnològic la Gabella.

BOADA, M; LIZ, J. (1997). "El fenomen de la metropolització al massís del Montseny. El cas del turisme escolar". *Monografies del Montseny*, 11. p. 139-156.

CABISTANY, M. (1997). "Descripció de les restes ubicades a la cova de la verge del Turó de Tagamanent". a *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 41, Vic, p.15.

CAMPS, J. (1959). *La masia catalana.* Barcelona.

CASSASSAS, J.; FLORIT, J.; MUNIESA, J.(1983). "Tagamanent" a *Arrels viles i pobles.* Edicions Mateu. Vol 1.Barcelona, p. 244-250.

CASTELLANOS, J. (1988). "Uns altres patrimonis". a *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 20, Vic.

CASTELLS, J. (1990) "Tagamanent i la Garriga". a *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 25, Vic.

CASTELLS, J. (1981). "Recordant a Mossèn Adjutori Vilalta". *Festa Major 1981, Santa Eugènia-Tagamanent*. Ajuntament de Tagamanent.

CASTELLS BAQUE, J. (1981). "Les nostres llegendes. El gegant Farell". *Festa Major 1981, Santa Eugènia-Tagamanent.* Ajuntament de Tagamanent.

CASTELLS, J.M. (1982). "El Folló". *Festa Major 1982, Santa Eugènia-Tagamanent*. Ajuntament de Tagamanent. p.12-13.

CASTELLS, J.M. (1982). "La Pedralba". *Festa Major 1982, Santa Eugènia-Tagamanent.* Ajuntament de Tagamanent. p.24.

DANTÍ, J. (1988). *Terra i poblament al Vallès Oriental en època Moderna.* Santa Eulàlia de Ronçana.

DESCLOT, M,; CASTELLS, J.; (1994). *El Montseny.* Diputació de Barcelona.

DE SICILIA CRUELLS, A. (1988). "Joan Maragall. Tagamanent i la masia de la Figuera". *Monografies del Montseny,* 3. p.91-100.

ESTEVE, J. (1983). "Epitafi del beat Miró de Tagamanent". *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent,* 3, Vic.

FONT, J. (1990). "Els goig del Montseny". *Monografies del Montseny,* 5, Viladrau. Amics del Montseny.

GAETE, R.; GALOBART, A. (1990) *Informe dels treballs de restauració i estudi de les restes fòssils del jaciment triàsic de la Móra. Tagamanent. Vallès Oriental.* Memòria d'excavació. Servei d'Arqueologia de Catalunya (inèdit).

GAETE, R.; GALOBART, A.; ROS, X. (1995). "El Laberintodont de la Calma. Un amfobi de 230 milions d'anys trobat al Montseny". *Lauro,* 5. Granollers. p. 27-40.

GALLARDO, A. (1938). *Del Mogent al Pla de la Calma*. CEC. Barcelona.

GALÍ, D.; MICALÓ, A,; (1998). *Estudi històric de les masies de Ca l'Agustí i el Bellver de Tagamanent.* Vol I i II. Diputació de Barcelona.

GARCIA, A. (1982). "Parlem amb...Llorenç Castells" a *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent,* 0, Vic.

GARCIA, A. (1983). "Tagamanent". *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent,* 4, Vic.

GARCIA, R. M. (1993). "Les cases fortes del Vallès". *Lauro,* nº5. Museu de Granollers.

GARCIA-PEY, E. (1998)."La Mare de Deu de Tagamanent". *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent,* 41, Vic.

GARCIA-PEY. E. (1998). *Tagamanent. Noms de cases i de lloc*. Ajuntament de Tagamanent.

GARCIA-PEY, E. (1998). "La creu de l'Agustí". *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent,* 42, Vic.

GARCIA-PEY, E. (2000). “El Soler”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 46, Vic.

GARRABAU, R.; PLANAS, J. (1998). *Estudio agricola del Valles*, 1874.

GAVÍN BARCELÓ, J.M. (1990). *Vallès Oriental. Inventari d'Esglésies*. Arxiu Gavín.

GENERALITAT DE CATALUNYA-ECOLLEURE (1995). *Estiu 95. Fem-lo nostre. Molí de l'Avencó.* Codi. 2623. 3 -16 de juliol de 1995.

GÓMEZ MARICHALAR, M. (1981). “La nostra història”. *Festa Major 1981, Santa Eugènia-Tagamanent.* Ajuntament de Tagamanent.

GÓMEZ JARA, G. (1981). “Les nostres velles pedres”. *Festa Major 1981, Santa Eugènia-Tagamanent.* Ajuntament de Tagamanent.

GONZÁLEZ, A.; ISERN, J.; (1985). *32 Monuments catalans.* Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. Diputació de Barcelona. Barcelona. p. 64 i ss.

GRAU, M.A. (1984). *Enyorat Montseny.* Barcelona.

GUTIÉRREZ, C. (1993). *El carboneig al Montseny.* Ed. CYAN. Barcelona.

JUNYENT, E. (1988). “El beat Miró de Tagamanent”. *Monografies del Montseny*, 3, Viladrau. Amics del Montseny, p.76-80.

LÓPEZ, J. (1999). *Itineraris pel Parc Natural*. Abadia de Montserrat.

MADOZ, (1849) *Diccionario geografico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de ultramar*. Vol. XIV.

MARGENAT, A. (1997). *Tres turons fan una serra.* Ed. La Magrana. Barcelona.

MASGRAU, R.; FERNÀNDEZ, M. (1989). *Vallès Oriental.* Consell Comarcal del Vallès Oriental.

MAYER, M. (1992). “Una vegada més sobre el camí antic i el seu pas per Aiguafreda”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 29, Vic.

MAYER, M; RODÀ, I. (1996). “La via romana del Congost”. *Monografies del Montseny*, 11. p. 93.

MIÑANO, Sebastian de (1926). *Diccionario geografico estadistico de España y Portugal dedicado al rey nuestro señor por el Dr. Sebastián de Miñano.* Imprenta de Pierart-Peralta. Madrid. Vol II.

MORGADAS, J. (1893). *Catálogo del Museo Arqueológico-Artístico Episcopal de Vich*. Vic.

NUET, J. (1970-1971). "Els pous de neu al Montseny". *Muntanya. Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*, vol. 83.

OLIVER, J. (1999). "580 anys de règim municipal a Tagamanent. (1419-1999)". *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 44, Vic, p.9-28.

OLIVER, J. (2000). "Assessinat de Francesc de Montbui i Tagamanent". *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 42, Vic.

OLIVER, J. (2000). "Terrisseries i ferreries a Tagamanent a l'edat Mitjana". *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 47, Vic, p.15.

PARELLA, M. (1989). "Aproximació històrica al cultiu de la vinya a la vall del Congost". a *Monografies del Montseny*, 4.

PARERA, M.(1998). *El mas de Ca l'Agustí. Estudi del material arqueològic (II)*. Diputació de Barcelona.

PICOLA, J.(1982). "El Beat Miró". *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 1, Vic.

PICOLA, J.(1982). "El Beat Miró". *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 2, Vic.

PLADEVALL, A. (1965). "Notícias históricas sobre la parròquia de Sant Cebrià de la Móra". *Ausa*, V, n.51.Vic. p. 167-175.

PLADEVALL, A. (1988)."El Castell de Tagamanent". *Monografies del Montseny*, nº3, Viladrau. Amics del Montseny, p.61-74.

I en Dalmau, R. (1969) Els Castells Catalans.

PLADEVALL, A. (1988). "Evocació de Tagamanent". *Monografies del Montseny*, nº3, Viladrau: Amics del Montseny, p. 81-90.

PLADEVALL, A. (1988). "Síntesi històric - geogràfica dels municipis de la vessant vallesana del Congost i Osonenca." *Monografies del Montseny*, nº3, Viladrau: Amics del Montseny, p.101-150.

PLADEVALL, A. (1991). "El Montseny a l'època medieval: Dominis i jurisdiccions". *Monografies del Montseny*, nº6, Viladrau: Amics del Montseny, p. 83-106.

PLADEVALL, A. (1993). “El Montseny a l'època medieval: l'organització religiosa”. *Monografies del Montseny*, nº8, Viladrau: Amics del Montseny, p. 101-124.

PLADEVALL, A. (1997). “El Montseny en època medieval”. *La Sitja del Llop. Revista del Montseny*, 15. Sant Celoni.

PLADEVALL, A. (1998). “Sant Cebrià de la Mora, una antiga parròquia del Montseny”. *Monografies del Montseny*, nº13, Viladrau: Amics del Montseny, p. 87-99.

PLADEVALL, A (1986). “L'escut dels Tagamanent”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 12, Vic.

PUIGFERRAT, C. (1989). “Aiguafreda segons el capbreu 1669-1670”. *Temes Aiguafredencs* VI. Ajuntament d'Aiguafreda.

PUJOL, J. (1983). “Construir Catalunya”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 3, Vic.

PUJOLRAS, X. (1998). *Estudi d'una explotació ramadera al Pla de la Calma (Montseny)*. Tesi de l'Escola superior d'agricultura.

RAMON, J. (1987). “Les finestres gòtiques XVI en masies del Vallès Oriental”. *XXXIII Assamblea Intercomarcal d'Estudiosos.* Granollers 1987.

ROSELLÓ, J.M. (1989). “Arriba el tren”. *Temes Aiguafredencs* IV. Ajuntament d'Aiguafreda.

SANTAMARIA, J. (1929). “Visions de Catalunya”. Diputació de Barcelona. a *Programa de Festa Major 1982, Santa Eugènia-Tagamanent*. Ajuntament de Tagamanent. p.25-26.

SARDÀ, M.; SUBIRANAS, C. (1996). *Memòria del seguiment arqueològic del tram la Garriga-Centelles del gasoducte La Garriga-Vic.* Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya. (inèdit).

SERRA, M. (1997). “Els pous de glaç d'Avencó”. *Temes Aiguafredencs VII bis.* Ajuntament d'Aiguafreda.

SERRA, J. (1982). “Les rodalies de Tagamanent”. *Festa Major 1982, Santa Eugènia-Tagamanent.* Ajuntament de Tagamanent. p. 18-19.

SERRA, J.(1983). “Referències antigues de Tagamanent”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 5, Vic.

SERRA, R. (1992).*Comarques. Regió de Barcelona. Vallès Occidental i Vallès Oriental*. Mollerussa.

TINTÓ, LL. (1996). *Bibliografia temàtica sobre el Vallès Oriental (I i II)*. Granollers.

VALL, R. (1988). “Sant Martí de Tagamanent. El romànic del Vallès”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 20, Vic.

VERDAGUER, J. (1988). “El mur de les lamentacions”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 20, Vic.

VERDAGUER, J. (1993). “Tagamanent i el seu futur”. *Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 5, Vic.

VIDAL, R. (2000). “Goig del Beat Miró de Tagamanent”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 46, Vic.

VILA, LL. (1991). “L'estela del Pla de la Calma”. *La sitja del Llop 1*. Coordinadora per la salvaguarda del Montseny.

VILA, LL. (1994). “El Megalitisme al Montseny”. *Lauro*, nº7. Museu de Granollers. Granollers. p. 3-8.

VILA, T,; MATEU, J. (1995). *Inventari i documentació dels castells, torres i cases fortes del Parc Natural del Montseny. (sector oriental i occidental).* Arbúcies.

VILALTA, A. (1982). “A la verge de Tagamanent”. *Festa Major 1982, Santa Eugènia-Tagamanent. Ajuntament de Tagamanent.* p. 14.

--(1982). “Els poetes i Tagamanent”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 0, Vic.

VILASECA, C. (1996). “El pla de Gestió Comarcal dels residus municipals”. *Lauro*, nº11. Museu de Granollers.

VINYETA, R. (1983). “Tagamanent (Montseny Occidental)”. Extret del Setmanari Ausona 21-1-1983 a *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 4, Vic.

VIVES, E. (1997). "En Pep de Can Tallada. Carter rural de Tagamanent”. *Monografies del Montseny*, 11. p. 209-218.

VIVES, E. (1982). “El Turó de Tagamanent”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 1, Vic.

VIVES, E. (1983). “El cim de Tagamanent”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 3, Vic.

VIVES, E. (1983). “El glaç de Tagamanent”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 9, Vic.

VIVES, E. (1997). “Festa Major de Tagamanent”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 41, Vic.

VIVES, E. (1998). “Retall històric de la finca i masia El Bellver”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 43, Vic, p.15-19.

VIVES, E.; ESTEVE, J,; CARALT, D. (1999). “Beat Miró de Tagamanent”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 45, Vic.

VIVES, E. (2000). “Germans Icart-Tenas. Últims estadants de la masia Agustí”. *Tagamanent. Associació de Veïns i Amics de Tagamanent*, 47, Vic, p.10-14.

VIVES, J. M. (1996). “Arbres monumentals i singulars del Montseny”. *Monografies del Montseny*, 11. p.69-92.

LLISTAT PER NUMERACIÓ

Inventari del Patrimoni Cultural

09-jul-08

Núm. Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
1	Santa Maria de Tagamanent	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic
2	Església de Sant Martí	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
3	Església de Santa Eugènia del Congost	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
4	Sant Cebrià de la Móra	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
5	El Bellver	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
6	El pi de l'Avencó	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
7	Pou Gran	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
8	el Pou Vell (Pou Mitjà o Pou n. 2)	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
9	El Fornot d'Avencó (o El Forn, Pou Petit, o Pou n.1)	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
10	Capella de Sant Isidre de la Figuera	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
11	Jaciment prop Vedruna	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
12	Jaciment prop la Móra	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
13	Col·leccions del Montcau	2.3	Patrimoni moble	Col.lecció
14	Camí de la Caseta al Pla de Bassaus	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
15	Pla de Camprodon o Cambrodon	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
16	Estela de la Calma o Sitja del Llop	2.2	Patrimoni moble	Objecte
17	El Turó de Tagamanent	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
18	Bauma de les Creus	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
19	prop de El Torn	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
20	Antiga rectoria	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
21	Can Pere Torn	1.1	Patrimoni immoble	Edifici

Núm. Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
22	Vallforners	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
23	Castell de Tagamanent	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
24	Can Torn	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
25	Colecció Sr. Xuclà	2.3	Patrimoni moble	Col.lecció
26	La Pedralba	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
27	Can Pere Moliner	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
28	Pallissa del Mas Santa Eugènia	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
29	Els Fondrats	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
30	Mas Santa Eugènia	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
31	La Vila	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
32	El Vilardebò	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
33	La Codina	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
34	La Figuera	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
35	La Perera	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
36	El Solà	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
37	Can Coll	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
38	Casa Vella del Bellver	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
39	El Cruells	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
40	El Clot	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
41	Puig-Agut	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
42	La Caseta o La Caseta de la Móra.	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
43	La jaça del Bellit	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
44	Castellseguer	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
45	El Bellit	1.1	Patrimoni immoble	Edifici

Núm. Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
46	Sant Nicolau	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
47	El Soler	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
48	La Torre, molí de la Torre o molí d'en Riera	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
49	Can Cortines i Antic Ajuntament	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
50	Les Planes	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
51	L'Agustí	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
52	Mas Avencó i Molí de l'Avencó	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic
53	Font de la Plaça de l'Ajuntament	2.1	Patrimoni moble	Element urbà
54	Monument al Beat Miró de Tagamanent	2.1	Patrimoni moble	Element urbà
55	Monòlit del pont de Santa Eugènia	2.1	Patrimoni moble	Element urbà
56	Antic corral de l'Agustí	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
57	Barraca de carboner d'en Xevarria	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
58	Barraca de pastor del Collet de Terrús	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
59	Barraca de la Sitja del Llop, Barraca d'en Ramon o Barraca	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
60	Barraca sota el Turó de Tagamanent	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
61	Reserva natural de Vallforners	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes
62	Les alzines de l'Avencó	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
63	Bassa del Molí de l'Avencó	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
64	Bassa del molí del Bellit	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
65	Bugader de cendra de l'Agustí.	2.2	Patrimoni moble	Objecte
66	Bugader de cendra del Bellit	2.2	Patrimoni moble	Objecte
67	Forn de Vidre	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
68	Les Pareras del Pla	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
69	Alzina del Bellit	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics

Núm. Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
70	Alzina de l'Agustí	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
71	Casa nova o Corral de Vallfornès o Corral de la Calma	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
72	Casa nova o Corral del Bellit	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
73	Pou de neu de la Casa nova del Bellit	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
74	Pou I del Pla dels Pous	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
75	Pou II del Pla dels Pous.	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
76	Pou d'aigua del Bellit	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
77	Pou d'aigua de Sant Cebrià de la Móra	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
78	Pou del Sot dels Avellaners II	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
79	Pou del Sot dels Avellaners I	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
80	Indústria de calç, El Rieral	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
81	Pou d'en Cuc.	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
82	Llegenda de l'Avencó	4.3	Patrimoni immaterial	Tradicció oral
83	Congesta de la Casa Nova de Vallforners.	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
84	Caseta de la Neu	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
85	Corral d'en Perera	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
86	Passera del Congost	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
87	Capella de Sant Nicolau del Bellit	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
88	Escultures de la capella de Sant Nicolau del Bellit	2.2	Patrimoni moble	Objecte
89	Congesta del camí de la Casa nova de Vallforners	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
90	Aplec de primavera de Tagamanent	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives
91	Arxiu Municipal	3.2	Patrimoni documental	Fons documental
92	Processó a Santa Maria de Tagamanent	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives
93	Parc Natural del Montseny	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes

Núm. Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
94	Corral de Muntanya o Can Figuera	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
95	Caseta de l'Agustí	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
96	Cal Pere Jan	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
97	La Creu de l'Agustí	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes
98	Cal Sants	2.2	Patrimoni immoble	Objecte
99	Vitrall de Tagamanent	2.2	Patrimoni moble	Objecte
100	El Folló	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
101	El Passarell	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
102	Les casetes del Congost	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic
103	Clot de la Móra	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes
104	imatge de Santa Eugènia	2.2	Patrimoni moble	Objecte
105	Can Carlos	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
106	Can Bosc	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
107	Els Rovirals	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
108	Cova de la Verge	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
109	Montcau de Baix	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
110	Montcau de Dalt	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
111	Picamena i molí de Picamena	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
112	Collet de la Creu de Can Coll	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes
113	Bugader de les Planes	2.2	Patrimoni moble	Objecte
114	Barraca d'artigaire al Pla de Ginestar	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
115	Forn de calç de la Pedralba I i II	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
116	Font de la coveta	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
117	Bassa de la caseta de la neu o poues del collet Terrús	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic

Núm. Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
118	Mines de Barita o del Sot de l'Afrau	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
119	Font Vedruna o Font del Bresc	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
120	molí del Bellit	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
121	Antic camí de Vic	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
122	camí d'Aiguafreda a Tagamanent	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
123	Camí d'Aiguafreda cap a la Móra	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
124	camí del Figaró al Tagamanent	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
125	Camí a Santa Maria de Tagamanent	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
126	Camí de Cànoves al Tagamanent	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
127	Fons fotogràfic d'Enric Vives	3.1	Patrimoni documental	Fons imatges
128	Fons parroquial de Santa Eugènia del Congost	3.2	Patrimoni documental	Fons documental
129	Aplec Santa Eugènia	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives
130	Arxiu de la Figuera	3.2	Patrimoni documental	Fons documental
131	Quadres de Santa Eugènia del Congost	2.2	Patrimoni moble	Objecte
132	Canelobres de Santa Maria de Tagamanent	2.2	Patrimoni moble	Objecte
133	Estructura al Pla de la Calma	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
134	Barraca de pastor del Moliner	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
135	Barraca de pastor d'en Pito del Molar	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
136	Forn de calç de la Vila	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
137	Forn de calç del Collet de Vilardebò	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
138	Forn de calç de Castellseguer	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
139	Cal Músic	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
140	Cal Capellà	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
141	Cal Xesc	1.1	Patrimoni immoble	Edifici

Núm. Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
142	Font d'en Vinyes	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes
143	Forn de la Font Amargosa	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
144	Carboneres del Folló	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
145	Lledoner de Castellseguer	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
146	Faig de Can Figuera	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
147	Pi del camí de les casetes de la coveta	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
148	Alzina de l'Estany o del Parany	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
149	Roure del Torn	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
150	Llegenda de la Roca Centella	4.3	Patrimoni immaterial	Tradicció oral
151	Font Amargosa	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
152	Font de Sant Joan	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
153	Els Degotalls	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes
154	Llegenda del bou del Bellver	4.3	Patrimoni immaterial	Tradicció oral
155	Font del Pou	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
156	Font de Santa Eulàlia	1.3	Patrimoni immaterial	Element arquitectònic
157	Presa al Riu Congost	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
158	Gorg de les senyores	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes
159	Ferreres	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
160	Santa Cecília	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
161	Puig Drau	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes
162	Alzinar de l'Avencó	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
163	Til·ler de la Font de Sant Joan	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
164	Til·ler de la Font Freda	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
165	Alzina de l'Agustí	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics

Núm. Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
166	Pollancre de l'Agustí	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
167	Roure de l'Agustí	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
168	Roure del Bellit	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
169	Alzina del Pou Gran	5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics
170	Pou de glaç de la Fontmolsa	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
171	Viaducte de la Fontmolsa	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil

LLISTAT PER TIPOLOGIES

Inventari del Patrimoni Cultural

09-jul-08

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Antic corral de l'Agustí	56
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Antiga rectoria	20
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Capellà	140
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Músic	139
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Pere Jan	96
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Xesc	141
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Can Bosc	106
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Can Carlos	105
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Can Coll	37
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Can Cortines i Antic Ajuntament	49
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Can Pere Moliner	27
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Can Pere Torn	21
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Can Torn	24
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Capella de Sant Isidre de la Figuera	10
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Capella de Sant Nicolau del Bellit	87
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Casa nova o Corral de Vallfornès o Corral de la Calma	71
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Casa nova o Corral del Bellit	72
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Casa Vella del Bellver	38
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Caseta de la Neu	84
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Caseta de l'Agustí	95
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Castellseguer	44

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Corral de Muntanya o Can Figuera	94
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Corral d'en Perera	85
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cova de la Verge	108
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	El Bellit	45
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	El Bellver	5
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	El Clot	40
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	El Cruells	39
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	El Folló	100
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	El Passarell	101
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	El Solà	36
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	El Soler	47
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	El Vilardebò	32
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Els Fondrats	29
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Els Rovirals	107
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Església de Sant Martí	2
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Església de Santa Eugènia del Congost	3
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Ferreres	159
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Forn de Vidre	67
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Indústria de calç, El Rieral	80
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Caseta o La Caseta de la Móra.	42
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Codina	33
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Figuera	34
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La jaça del Bellit	43
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Pedralba	26

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Perera	35
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Torre, molí de la Torre o molí d'en Riera	48
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Vila	31
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	L'Agustí	51
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Les Pareras del Pla	68
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Les Planes	50
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Mas Santa Eugènia	30
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Mines de Barita o del Sot de l'Afrau	118
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	molí del Bellit	120
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Montcau de Baix	109
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Montcau de Dalt	110
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Pallissa del Mas Santa Eugènia	28
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Picamena i molí de Picamena	111
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Puig-Agut	41
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Sant Cebrià de la Móra	4
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Vallforners	22
1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	Les casetes del Congost	102
1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	Mas Avencó i Molí de l'Avencó	52
1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	Santa Maria de Tagamanent	1
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Barraca d'artigaire al Pla de Ginestar	114
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Barraca de carboner d'en Xevarria	57
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Barraca de la Sitja del Llop, Barraca d'en Ramon o Barraca	59
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Barraca de pastor del Collet de Terrús	58
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Barraca de pastor del Moliner	134

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Barraca de pastor d'en Pito del Molar	135
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Barraca sota el Turó de Tagamanent	60
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Bassa de la caseta de la neu o poues del collet Terrús	117
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Bassa del Molí de l'Avencó	63
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Bassa del molí del Bellit	64
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Congesta de la Casa Nova de Vallforners.	83
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Congesta del camí de la Casa nova de Vallforners	89
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	El Fornot d'Avencó (o El Forn, Pou Petit, o Pou n.1)	9
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	el Pou Vell (Pou Mitjà o Pou n. 2)	8
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font Amargosa	151
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font de la coveta	116
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font de Sant Joan	152
1.3	Patrimoni immaterial	Element arquitectònic	Font de Santa Eulàlia	156
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font del Pou	155
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font Vedruna o Font del Bresc	119
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Forn de calç de Castellseguer	138
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Forn de calç de la Pedralba I i II	115
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Forn de calç de la Vila	136
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Forn de calç del Collet de Vilardebò	137
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Forn de la Font Amargosa	143
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pou d'aigua de Sant Cebrià de la Móra	77
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pou d'aigua del Bellit	76
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pou de glaç de la Fontmolsa	170
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pou de neu de la Casa nova del Bellit	73

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pou del Sot dels Avellaners I	79
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pou del Sot dels Avellaners II	78
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pou d'en Cuc.	81
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pou Gran	7
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pou I del Pla dels Pous	74
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pou II del Pla dels Pous.	75
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Presa al Riu Congost	157
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Bauma de les Creus	18
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Camí de la Caseta al Pla de Bassaus	14
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Carboneres del Folló	144
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Castell de Tagamanent	23
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	El Turó de Tagamanent	17
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Estructura al Pla de la Calma	133
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Jaciment prop la Móra	12
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Jaciment prop Vedruna	11
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Pla de Camprodon o Cambrodon	15
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	prop de El Torn	19
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Sant Nicolau	46
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Santa Cecília	160
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Antic camí de Vic	121
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Camí a Santa Maria de Tagamanent	125
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	camí d'Aiguafreda a Tagamanent	122
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Camí d'Aiguafreda cap a la Móra	123
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Camí de Cànoves al Tagamanent	126

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	camí del Figaró al Tagamanent	124
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Passera del Congost	86
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Viaducte de la Fontmolsa	171
2.1	Patrimoni moble	Element urbà	Font de la Plaça de l'Ajuntament	53
2.1	Patrimoni moble	Element urbà	Monòlit del pont de Santa Eugènia	55
2.1	Patrimoni moble	Element urbà	Monument al Beat Miró de Tagamanent	54
2.2	Patrimoni moble	Objecte	Bugader de cendra de l'Agustí.	65
2.2	Patrimoni moble	Objecte	Bugader de cendra del Bellit	66
2.2	Patrimoni moble	Objecte	Bugader de les Planes	113
2.2	Patrimoni immoble	Objecte	Cal Sants	98
2.2	Patrimoni moble	Objecte	Canelobres de Santa Maria de Tagamanent	132
2.2	Patrimoni moble	Objecte	Escultures de la capella de Sant Nicolau del Bellit	88
2.2	Patrimoni moble	Objecte	Estela de la Calma o Sitja del Llop	16
2.2	Patrimoni moble	Objecte	imatge de Santa Eugènia	104
2.2	Patrimoni moble	Objecte	Quadres de Santa Eugènia del Congost	131
2.2	Patrimoni moble	Objecte	Vitrall de Tagamanent	99
2.3	Patrimoni moble	Col.lecció	Col·leccions del Montcau	13
2.3	Patrimoni moble	Col.lecció	Colecció Sr. Xuclà	25
3.1	Patrimoni documental	Fons imatges	Fons fotogràfic d'Enric Vives	127
3.2	Patrimoni documental	Fons documental	Arxiu de la Figuera	130
3.2	Patrimoni documental	Fons documental	Arxiu Municipal	91
3.2	Patrimoni documental	Fons documental	Fons parroquial de Santa Eugènia del Congost	128
4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	Aplec de primavera de Tagamanent	90
4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	Aplec Santa Eugènia	129

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	Processó a Santa Maria de Tagamanent	92
4.3	Patrimoni immaterial	Tradicció oral	Llegenda de la Roca Centella	150
4.3	Patrimoni immaterial	Tradicció oral	Llegenda de l'Avencó	82
4.3	Patrimoni immaterial	Tradicció oral	Llegenda del bou del Bellver	154
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes	Clot de la Móra	103
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes	Collet de la Creu de Can Coll	112
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes	Els Degotalls	153
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes	Font d'en Vinyes	142
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes	Gorg de les senyores	158
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes	La Creu de l'Agustí	97
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes	Parc Natural del Montseny	93
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes	Puig Drau	161
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interes	Reserva natural de Vallforners	61
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Alzina de l'Agustí	70
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Alzina de l'Agustí	165
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Alzina de l'Estany o del Parany	148
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Alzina del Bellit	69
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Alzina del Pou Gran	169
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Alzinar de l'Avencó	162
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	El pi de l'Avencó	6
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Faig de Can Figuera	146
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Les alzines de l'Avencó	62
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Lledoner de Castellseguer	145
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Pi del camí de les casetes de la coveta	147

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Pollancre de l'Agustí	166
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Roure de l'Agustí	167
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Roure del Bellit	168
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Roure del Torn	149
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Til·ler de la Font de Sant Joan	163
5.2	Patrimoni natural	Especimens botànics	Til·ler de la Font Freda	164

Diputació de Barcelona
Àrea de Cultura
Carrer Comte d'Urgell, 187. Edifici del Rellotge
08036 Barcelona
Tel. 934 022 566 • Fax 934 022 825
o.patrimonic@diba.cat • www.diba.cat/opc